Զ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1680 — ՇԱԲԱԹ 14 ՕԳՈՍՏՈՍ 1904 — 27 ՕԳՈՍՏՈՍ 1904 Ն. Տ

ՎՕ ՓԱՐԱ
ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՎԷԼԷԿԵԱՆ
ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, ՊԱԳԸ ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՎՕ ՓԱՐԱ
ارمنيجه سورهانتاق غزتهسى صاحب امتيازى د. جيوملك
باب عالى جاده سى نومرو ٢٠
DIRECTION DU JOURNAL ARMÉNIEN
SOURHANTAG
20, Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ ԸՍՏ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ ԱՐԵԼՈՑՍԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՂՈՍՈՑ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղր. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ՓՈՍՔԱՏԻՐ ՏԱԽՍԷՔ ՄԵՐ ՎՐԱՑ
12 ամիսը կանխիկ ղր. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՕԶՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ ՓՈՍՔԱՏԻՐ ՏԱԽՍԷՔ ՄԵՐ ՎՐԱՑ
12 ամիսը կանխիկ Ֆր. 22
6 » » » 11

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԻՐԱԿՈՒՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԷՆ ԱՄՍՈՑ
ԼՕՒՆ 20ԱՆ ԵՒ 30ԱՆ

ՅԱՆՈՒՑՈՒՄԻ ՊԱՏՄՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 գր.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

ՍՐԱՑՈՑՑ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

1904

ՀԻՆ ՏՕՄԱՐ— ՕԳՈՍՏՈՍ 14 ՇԱԲԱԹ
Տօն Նողակաթի Սրբոյ Էջմիածնի
լատ տեղական Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մեծոյ։

ՆՈՐ ՏՕՄԱՐ— ՕԳՈՍՏՈՍ 27
ՅԱՒԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ. — 1322 ՀԷՄԱԶԻՒԻԼ ԱԽՍԸՐ 15

ՎԱՂԸ
ՀԻՆ ՏՕՄԱՐ— + ԿԻՐԱԿԻ 15 ՕԳՈՍՏՈՍ
ՎԵՐԱՓԽՈՒՄ Ն
Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

Օրհնութիւն խաղողոյ յատարա Պատարագի։ Ծն. Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի։

ՆՈՐ ՏՕՄԱՐ— ՕԳՈՍՏՈՍ 28
Լտ. Օգոստինոսի եպիսկոպոսին։

ՏԱՀԱՒԱՆԱԿՆ— ՀԷՄԱԶԻՒԻԼ ԱԽՍԸՐ 16
ԿՍՍ Օ՛. Ծրք. 5.25 Ե.ր. 5.14

ՊԱՏՄԱԿԱՆ.— 1878 օգոստ. 14ին կը մեռնի Սիմոն Միքայէլեան, քահանայ կագձ, ուսուցիչ եւ հեղինակ։
—1898 օգոստ. 14ին Իզմիրի մէջ կը մեռնի Փալատա Կոստանդեան, գրքագէտ եւ խմբագետ։
—1773 օգոստ. 15ին Յակոբ Շահինեանեան, Հնդկաստանի առաջին Հայ տպարանը կը հաստատէ Մատրասի մէջ։
—1899 օգոստ. 15ին կը վախճանի Գրիգորիս Աբգէոլ. Ալէքեան։

ՔՐՕՆԻԿ
ՄԻՏԱԼԻՆ ՄԻԻՍ ԿՈՂՄԸ

Կը գանգատին թէ յետաձիացները, վայրերանները, չարախօսները առատ են մեր ժողովուրդին մէջ, թէ չատեր բանները գործերնին թողած, վտառակառնելեան եւ գործի ապարդիւն մէջ յաջողելեան ճամբուն վրայ գտնուող, հարստելեան տրփացած եւ կամ առաքինութեան հետեւելով մը նուիրագործուած մարդիկը խթդելով կ'անցընեն իրենց ժամանակը։

Այս գանգատին վրայ հիմնուելով, բարոյական դաս մը հանելը դժուար չէ անշուշտ։ Բայց ատիկա միտային մէկ կողմն է միայն, եւ չատ միակողմանի միտք մը պէտք է ըլլայ՝ մի միայն այդ կողմը հիմ բռնելով հետեւութիւններ հանելու համար։

Ինչի կը ծառայեն այդ հետեւութիւնները երբ հակառակ քիչ չատ ճարպիկութեամբ ոքօղուած ըլլալնուն, միտային միւս կողմը չի կրնար ու կրնար մեզ առաջնորդել այն տեսակ խորհրդածութեանց՝ որոնք հիմնապէս կը հակառակին այդ հետեւութիւններուն։

Նթէ այդ վտառականներուն ու գործի մարդոց հռչակուած առաքինութիւնները պիտի ընդունինք այնպէս, ինչպէս մեզի կը ներկայացնեն նոյն ինքն ենթակաները, եթէ ես աստուածավախ եմ, ես տաղնդաւոր եմ, ես հարուստ եմ, ես կը յաջողիմ ըստ մարդոն խօսքին պիտի հաւատանք եւ վինքը աստուածավախ, տաղանդաւոր, հարուստ ու յաջողած պիտի դաւանինք, այն ատեն անոգին յետդէմքութիւն մը կատարուած կ'ըլլայ մարդկութեան բարոյական ըմբռնումներուն մէջ։ "յղ աստիճան դիւրահաւատութիւն՝ մարդկային ամէնէն ծանր ունակութիւններէն մէկուն՝ անփառութեան ուրացումը կը նշանակէ, եւ ապահովաբար խելացի մարդիկ, նոյն ինքն օգտակար անափառներու խօսքին ու գործերուն վրայ հիմնուելով, չպիտի կրնան յայտարարելու թէ անփառութիւնը վերցած է աշխարհէս։ Հետեւաբար, պիտի փութան դատապարտել զայն, ի՛չ ձեւի մէջ ալ որ ներկայացած ըլլայ։

Միտային միւս կողմը ան՝ ծիւղ այդ անփառութիւնը պիտի գանենք, ինչպէս նաեւ բոլոր կեղծ բարեպաշտները, բոլոր կեղծ ապաշխարները ու կեղծ յաղողածները, չրշանակուած Ոսկերբորանի հետեւեալ խօսքով որ իսկապէս ոսկի կ'արժէ։—Վրատաքին անափառութիւնը ամէնէն յայտարար նշանն է ներքին աղքատութեան։»

* * *

Երեւնալու տենդ, կարծանման աղբիւր. ի՛նչ աղուոր խօսք՝ որով իմաստուն մը ոգեշնչած է կեղծաւորներէ, փարիսեցիներէ կեղծ բարեպաշտներէ բազկացած մարդոց. խումբ մը։ Երէկուան ղողմիկները, երէկուան ոչնչութիւնները՝ որոնք այսօր ինքզինքնուն դիրք մը ու տուած, իրենց անոյտ առաքինութիւնները իրենց անապացոյց կարողութեամբ ու անվեհեր սաղանդի մը խաբեպէսիկ զարմիներով կը յսխորտան, ի՛նչ աղուոր գաս մը պիտի կրնային քաղել այդ խօսքէն։

Մնափառութիւնը՝ միջակութեան կնիքն է եւ միշտ մարդիկ միայն կրնան պարծիլ իրենց ունեցած կամ չունեցած առաքինութիւններով։ Իր տաղանդին, իր կարողութեան եւ իր արժանիքին վստահ մարդը երբեք անոնց խօսքը չըներ. եթէ իսկապէս տաղանդ ունի, արժանաւոր է եւ առաքինի, ինչ պէտք կը մնայ իր խօսելուն։ Ճշմարիտ տաղանդը, ճշմարիտ առաքինութիւնը յայտնուելու համար ոչ փողի կը կարօտին, ոչ ալ թմբուկի. իրենք իրենց կրնան հռչակի ճամբայ մը հարթել, ճանչցուիլ ու դնահատուիլ։

Մնափառ մարդը ոսկոյն ուրիշներուն դատաղութեան չի սպասեր, որովհետեւ վստահ չէ իր կարողութենց վրայ։ Իր բարեպաշտութիւնը կեղծ է, իր աստուածավախութիւնը կեղծ, իր յաջողութիւնը կեղծ։ Կեղծ են տակաւին իր առաքինութիւնները, իր հմտութիւնը, իր տաղանդն ու արժանիքը։ Պէտք է չողոքողն անոք մը, ակնհամոյ հմայք մը ու գրաւիչ երանգներ տալ անոնց։ Պէտք է մեծ եւ անհատաոյրելի հատացնել զանոնք, որպէս զի մարդիկ խաբուին։ Սա է արդէն իր դրամագլուխը.— չլացում, խաբկանք, յոխորտանք ու պարծանք։

Բայց մարդկի մէկ խմորով չեն չինուած. եթէ կան անհնիներ որոնք գրեթէ ամէն բանի մասին իրենց սեփական կարծիք մը չունին եւ ուրիշներու կարծիքին արձագանգները միայն կը դառնան, եթէ կան դիւրահաւատներ՝ որոնք դատողութիւն չունենալնուն համար բոլորովին ենթակայ են ամէն կեղծ բանի, ամէն կեղծ խօսքի հաւատալ, կան նաեւ ուրիշներ՝ որոնք տարբեր կը խորհին այդ ամէնուն վրայ, եւ հետեւաբար, տարբեր կերպով մը կը դատեն զանոնք։

Այս վերջիններուն համար՝ կաւէ պատուանդաններու վրայ հաստատուած բոլոր այդ իմաստութեան, առաքինութեան եւ յաջողութեան արձանները նշանակութիւն չունին։ Ցեւական եւ ամուր արժանիքներու արուեստի չարգանքի եւ հիացման տարիք չեն թափեր ըստնաւ կեղծիքով խմորուած այդ արձանները։ Նոյն իսկ եթէ անոնց պատուանդանները՝ միամիտներուն եւ դիւրահաւատներու նաւէրներով ծածկուած ըլլան։

Ի՞նչ կ'արժեն այդ նուէրները, ի՞նչ կ'արժէ դատողութենէ զուրկ արարածներու այդ պաշտամունքը, երբ վաճառականութեան թէ գրականութեան ասպարէզներու վրայ կանգնուած արձաններու պատուանդանները կաւէ չինուած են ու կրնան իյնալ մէկ օրէն միւսը։ Արդէն քանի առատ ըլլան, այնքան փքացում, այնքան յոխորտանք կը պատճառեն, եւ այդ իսկ կը նպաստէ անոնց անկումը փութացնելու։ Չէ՞ որ երեւելու տենչը կործանման կ'առաջնորդէ։

* * *

Մխաղին միւս կողմը տակաւին չատ աւելի խոր աղբիւր մըն է խորհրդածութեան համար։ Ո՛րչափ ուշադրութեամբ դիտենք զայն, այնքան աւելի նոր արտայտներ կը բացուին մեր մտածումին առջեւ։

Տեսանք արդէն անփառ մարդիկը, որոնք կ'ուզեն երեւալ ու ճանչցուիլ այնպէս ինչպէս չեն ու չպիտի կրնան ըլլալ երբեք, եւ որոնք խաբուսիկ փայլ մը տեւականացնելու համար՝ մէկ կեղծիքէն միւսը, մէկ սուրհանդէն ուրիշ սուրհանդեան մը գիրկ կը գլորին կը խաբեն, կը տեղն, եւ ոչ մէկ բանի առջեւ կը կանգ՝ ինքզինքին գերազանց եւ չունեցածնուն տէր ցոյց տալու համար։

Հոն պիտի գտնենք տակաւին վաճառականութեան վատվերնիները, բոլոր երէկուան ղողմիկները, գիմեթեան կառքորները, ձեռք բացողները՝ որոնք այսօր քիչ մը գրամի երես տեսած ըլլալով՝ ինքզինքնին միլիոնատէր կը նկատեն, որոնք իրենց չուրջը քանի մը ժըպիտ փթթած գտնելով՝ ինքզինքնին սիրուած, յարգուած, փառքի եւ յաջողութեան մէջ կ'երեւակայեն։ Ու կը տեսնեք ա՛յնպէս, ինչպէս հարիւրաւոր միլիոնատէրներ, ինչպէս հազարաւոր ճչմարտապէս յաջողածներ չպիտի կրնային տենդալ երբեք։

Վերջին տեսնելը ամօթ չէ անշուշտ։ Կեանքի մէջ յաջողիլը պարտականութիւն մըն է ամէն մարդու համար, եւ աւելի գովեստ ու հիացում պէտք է յայտնել երէկուան կարօտին՝ որ իր արժանիքովը ու աշխատութեամբը դիրք մըն է չինած իրեն։ Բայց այդ կերպով դրամի երես տեսնողի մը և փառվեհերի մը միջեւ ահագին տարբերութիւն կայ։

Գործի մարդ մը՝ որ փառվերնիւ կ'ըլլայ ուրիշ բան է. այն արհամարհելի եւ ամէն առարուութենց ատակ մարդն է՝ որուն տակաւին օր մը առջ ուսուցիչներուդ առջեւ ալքատը կը յիշես, եւ որ սակայն այսօր զլուխդ վրայ հեծնելու փափաքներ կ'ունենայ։ Բառվերնիւն ուղիղ գործ չունի. խաթելով միայն կը յառաջանայ, իր ակզբունքը կեղծիքն է, եւ դրամագլուխը աստը։ Հազար աստանայ չկրնեցնելու աստիճան չար է, եւ նախանձոտ ա՛յնչափ որչափ մարդիկ կրցած են ըլլալ։

Հետը խօսած ատենդ անանկ կ'ուզէ հատատցնել թէ մաքրարիւն ազնուական մըն է։ Ինչ անգամ ուրիշներով կը զբաղի, եւ ան ալ չարախօսելու, վրպարտելու, անուանարկելու համար միայն։ Անկէ անդին՝ չարունակ իր անձը, իր գործերն է որ մէջտեղ կը դնէ, եւ ա՛յն աստիճան չողոքողն կերպով մը կը ներկայացնէ զանոնք որ կը փորձուիս իսկապէս յաջողած մը դատանել զինքը։ Իր չաներուն վրայ խօսած միջոցին՝ Ո՛աքֆէլլըը մը, ձեյ Կուլտ մը, Մորկան մը կրնան չինիլ։ իր առաքինութիւնները՝ ամէնէն մաքրակեաց սուրբերու գործերն իսկ կը գերազանցեն. իր տաղանդին առջեւ՝ նոյն իսկ հսկայ հանճարներ կը նսեմանան, իր նուիրատուութեանց ցուցակին քով՝ Քարնէկիի մը առատութիւնները գաճաճի գործեր ըլլալ կը թուին։ Պողոս առաքեալ իսկ պէտք եղածին չափ աստուածավախ չնորհեար ձեզի՝ երբ այդ մարդը իր բարեպաշտութիւնը կը նկարագրէ։

Ահա՛ թէ ինչ է բառվ Ծիւն։ Իր տեսակները չատ են, եւ թիւն ալ մեծ, բայց ամէնքն ալ հիմնովին կը պատչածին այս ընդհանուր տիպարին։ Անոնցմէ ոչ ոք միտքը կը բերէ իր անցեալը, իր տակաւին երէկուան ողորմելի ու գետնաքարշ վիճակը, եւ այդ պատճառաւ ամենաւին այնքան չուտ գուրս կուտայ իր գոյնը։ Բառվերնիւի մը անցեալը այն առեն միայն կը մոռցուի, երբ ինքն իսկ կը յիշէ զայն. եթէ ուզէ մոռնալ իր երբեմնի վիճակը, ուրիշներ կը յիշեն զայն, ինչ որ անչուշտ աղուոր հետեւանք մը չունենար իրեն համար։

* * *

Երբ մեր չորս կողմը յետամնացներ, վայրերաններ ու չարախօսներ կը վխտանեք, լաւ չէ՞ որ միտային այս միւս կողմին ալ նկատի առնենք, քանի որ մանաւանդ այնքան հրանգիչ թեւլաղրութիւններ կը ներշնչէ մեզի։ Անչուշտ, ինչպէս ամէն ժողովուրդի մէջ ալ կան մարդիկ՝ որք բանելնէնէն գործերնին թողած ան ու ան կը խծրծեն։ Ասիկա մարդկային թերութիւն մըն է՝ ուրկէ ոչ մէկ ժողովուրդ կրցած է վերծ մնալ։ Բայց ընդունինք որ այդ խծրծողներուն քով կան նաեւ անափառներ, բառվերնիներ, կեղծ յաղողածներ ու կեղծ առաքինիներ, եւ ասոնք աւելի չատ են, ու մանաւանդ աւելի այպանելի քան միւսները՝ որոնց խծրծանքին առարկանները չատ հեղ այնքան անմեղ չեն ըլլար, որչափ կ'ուզեն հաւատացնել։

Հին առած մը կ'ըսէ թէ ամէնէն աւելի պոռացողը չէ՛ իրաւունքին տէրը։ Այս խօսքը ճիշդ է ինչպէս ճիշդ են նախնի մարդոց իմաստութենէն մեզի ատացած չատ մը խօսքեր՝ զորս կը կրկնենք առածներու կամ մանրավէպերու ձեւին տակ։ Այսչէս՝ չատախօսը ամէնէն աւելի աղմկողները չեն ամէնէն բարեպաշտները, ամէնէն աւելի չպարուսածները չեն ամէնէն դեղեցիկները, ամէնէն աւելի բարի երեւցողները չեն ամէնէն առաքինները։ Պոռացողը իրաւունք չունի, չմոռնանք այս խօսքը։

Եթէ պէտք ըլլար խուզել չատ մը համբաւուած առաքինութեանց, յաջողութեանց ու կարողութեանց խորը, արդիւք որչա՛փ ատոր եւ ընդվզեցուցիչ գրպատներ պիտի գտնէինք մեր փնտռած առաքինութեան, յաղողութեան եւ կամ կարողութեան տեղ։

Նրբեք մաքէս չկրնար պատմութիւնը այդպէս համբաւուած վաճառականի մը՝ զոր ամբողջ քաղաք մը աչխարհի ամէնէն մաքրակաց, ամէնէն առաքինի եւ ամէնէն աստուածավախ տրարածը կը գանայ եղեր։ Մարդ մը՝ որ նոյն իսկ մրջիւնի մը վրայ չի կոխեր, որ պարապ միացած ժամերուն, միայն աղօթքի վրայ կ'խորհի, որ բարիք միայն կը մտածէ։ Քաղքին չուկային մէջ՝ ամէնն մարդ կը խոնարհի եղեր իր առջեւ, ճիշդ ինչպէս նախնի Բրնատնիանները խոնարհած են սուրբերու հետքերուն վրայ։ Օր մը չուկային վաճառականներէն մէկը ծանր մը մածուն նուէր կ'ընդունի, և այնպէս կը պատահի որ իրիկուան խառնելը կր մոռնայ դայն. տունը ասկայն, միտքը կ'իյնայ, և զատկը չուկային պահապանին կը զրկէ մածունը խառնելէն ետրերու համար։ Պահապանը՝ նոյն հետ չուկային դուռը կը բանայ, և զարմացմամբ կը տեսնէ որ լոյս մը կը պլպլայ խանութներէն մէկուն մէջ։ Ինչչուկ կը մօտենայ եւ ինչ կ'ուզէք որ տեսնէ։ Ինքն իսկ չի հաւատար աչքերուն, եւ ուժով մը կ'չէկ զանգը՝ աւելի լաւ տեսնելու համար։ Բայց տարակոյսի տեղի չկայ։ Աստուածավախ, առաքինի ու մաքրակեաց վաճառականն է որ յաղողդաթաթ խանութները կը մանէ, եւ առջեւը իւրաքանչիւրէն մէկ կտոր բան կը վերցնէ, այսինքն այնչափ քիչ, որ չկրնայ պէտք է դողութիւնը չզգացնելու համար։ Աւելորդ է անչուշտ նկարագրել այն ապշութիւնը որուն քաղքացիները կ'ենթարկուին՝ իմնզիկ տեղեկանալով։ Մարդիկը գեռ ա՛յ աւելի կ'ապշին, երբ իր առաքինութիւններով համբաւած այդ վաճառականը, հարցաքննութեան միջոցին կը յայտարարէ թէ սկիզբէն ի վեր գիշեր մը զատկը խառնութը կը մնար, գիշեր մը ինքը, եւ թէ այդպէս դողութեամբ կ'ամբարիլին իրենց վաճառատան ապրանքները։ Իսկ աղօթքները, որոնք խօսքերն ու մտածումները, մըրչնչնին վրայ չկրնալու զգուշութիւնը, —ասոնք ամէնը պարզապէս զուգադիպութիւնը ծածկելու, իր վրայ կասկած չհրաւիրելու համար էին։

Այս պատմութիւնը պարզ յղացում մըն է, պարզ ա՛յնչափ որչափ պէտք է ամէն մարդէ հասկցուելու համար։ Բայց պարզ ըլլալով հանդերձ չատ իսր իմաստ մը ունի, եւ աքանչելապէս կը պատչածի մեզ դգալեցնող խնդրին։

Մի՛ մոռնաք զայն եւ իսկոյն մըտքերնիդ բերէք, ամէն անգամ որ տեսնիքնուրու վրայէն՝ վաճառականներ եւ գործարաններ փողով, թմբուկով ու պատչուճներով կարգ մը առաքինութիւններ, յաղողութիւններ, բարեպաշտութիւններ ու կարողութիւններ ծանուցանեն ձեզի։ Ապահովաբար քան մը չէք կորնցներ։

ՎԱՆԵՑԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ
ԿԱԼԿԱՔՑԻ ՄԷՋ

Վանեցի հայ ուսուցիչ մը, Գ. Համբարձում Տէր Յարութիւնեան, բանտարկուած Տէր Յարութիւն Ս. քահանայ Ալֆոյեանցի թոնորդին, որուն ազնուազարմ ցեղը սկիզբէն ի վեր եկեղեցական, վարչական եւ կրթական անձեր տուած է մեր հայասիրին Կալկաթա գացած է։ Ծիշեալին՝ եղբայրը Գ. Բարտնակ՝ որ Ամատաբան գպրոցի փայտուն ընթացարարներէն է, տեղւոյս Ազիատեան վարժարանին մէջ ուսուցչական պաշտօն կը վարէ չատ գոհացուցիչ կերպով։ Նոյնպէս իր հօրեղբօրորդին՝ Գ. Օգաէն՝ Գալաց կայս. բժշկ. վարժարանին մէջ իր դեղագործական եռամեայ դասընթացքը մէկ տարուան մէջ յաջողութեամբ կատարելէն վերջ Պէրութ գնաց տեղւոյն Ամերիկ. բժշկ. դպրոցը մանելով ընթացքնուն ուսանելու եւ Վան վերադառնալու նպատակաւ։

Ծիչեալ Գ. Համբարձումն ալ՝ որ դեռ հազիւ 23 տարու կայ, նորէն մէկ փայլուն չրջանաւարտ ըլլալով տեղւոյս ամերիկեան բարձրագոյն դպրոցին, գոհ չեղաւ իր առած վկայականովը, որ չատ անգամ խաբուսիկ յոյս եւ չոր պարծանք կը ներչնչէ ոմանց՝ զանազ տանհամփակ տափակութեան մը առաջնորդելով, ինչ որ չատ կը տեսնուի մանաւանդ տեղւոյս ամերիկեան հաստատութեանց երկսեռ չրջանաւարտներուն մէկ մասին մէջ։ այլ իր ինամով ուսած անգլիերէնին չորրիս չանաց հետզհետէ մշակել իր ուսածները ինքնազարգացման ճիգերով, եւ այդ կերպով չատ խոստմնալից, ազնուազարմ եւ ամէնէն համակրուած ուսանող ուսուցչի մը համբաւը վաստկեց քիչ ատենի մէջ։ Վերջին տասնեակ գիտուածներու ճիւղի ուսուցիչ կարգուած էր տեղւոյս նորաստատ կեդրոնականին մէջ, հմուտ ըլլալով Թուրքերէնի, Հայերէնի, Անգլիերէնի եւ գիտութեանց։ Ասոնն մըն ալ հոս եկող Գերման հնախոյզ եւ բեւեռագէտ Բրոք. Պէլքի հետ իբրեւ թարգման պըտաքտելով, թ ուական ծանօթութիւն ըստացաւ բեւեռագրի չնեներացութեան մասին, զոր իր ամէնէն չատ սիրած ըզբաղումներէն մէկն ըլած էր վերջերս և կը չանար մշակել նոյն ճիւղը։

Ահա այս երիտասարդ ուսուցիչը կամաւ հրաժարելով պաշտօնէ, իբրեւ թարգման տեղը եկող հարուստ Ամերիկացի տիկնոջ մը եւ Մր. Հյերի հետ դէպի Հնդկաստան ուղեւորեցաւ. որովհետեւ յիշեալները իբր զոսացչիկ հոս եկած ըլլալով, Պաղատատ եւ Պասրայի ճամբով Ամերիկա կ'ուղեւորէին Հնդկաստանի վրայէն։ Այս առթիւ Գ. Համբարձում իր ուղեւորութիւնը նօթագրած է, մասնաւորապէս ծանրանալով հին Բաբելոնի պեղուած աւերակներուն վրայ, որոնց մասին թերեւս բաւական տեղեկութիւններ ստանալ «Սարեան» դակոլ միջոցաւ, որ, ինչպէս ինք կը գրէ, կակաման զրկուած միակ Թրքահայ Թերթն է, կ'իմանանք որ այս ուսուցիչը տեղւոյն առաջնորդին միջոցաւ թելադրուած է տեղւոյն Հայկ. բարձրագոյն դպրոցին մէջ Հայերէնի դասատու ըլլալու. Արդ եթէ եղած է, կը չնորհաւորենք կալկաթայի ազգայիններուն այսպիսի օգտաւէտ ու խոստմնայից ուսուցիչ մը ունենալնուն համար։ իսկ եթէ ոչ, չատ չնորհակալ պիտի ըլլայինք իրենց, Եթէ օգնելով Թեւադրելին գինք Նորէն Վան դառնալու, զի մենք, Վանեցիներս, գինք փորձած եւ արդիւնաւոր պաչտօնավարութեանը գիտակ ըլլալով, մեր վարժարաններուն համար մեծ պէտք ունինք իրեն։ Ահա այս էր արդէն դրութեանս նպատակը։

Ա. ԼԻՒՆԵԱՆ
Վան

Պարոնը.—Երէկուան տուած ձուկդ թարմ չէր, գիտե՞ս։

Ձկնավաճառը.—Ճանչցանքը ձերն է. ես ձեզի անցած չաբթու ցուցցի այդ ձուկը, բայց դուք չատիք։

ԿԵԱՆՔԸ
ՄԵՐ ՀՈՐԻԶՈՆԷՆ ԴՈՒՐՍ

ՄՕՆՐԻԷԼԻԷԶԷ ԲԱԼԱՎԱՍ

Բալավաս՝ Մինջերկրականի եզերքը ֆրանս. սիրուն գիւղ մըն է երկաթ հարիւր տունով. Տեղացիք առ հասարակ ձկնորսութեամբ կը պարապին. իսկ ամառը, ծովեզերեայ գեղագիտ վիլլանները կը լեցուին երջանիկ մահկանացուներով, որոնք, թժիշկներուն խորհուրդով, կուգան հոգ կազդուրել իրենց վատփուկ կազմը։

Անցեալ կիրակի օրուան արտասովոր տաքէն չիզերս թուլցած, իրիկուան դէմ քայլերս կ'ուղղեմ դէպի Էսքլանատի կայարանը և կիյնէն ներկայացուցով տոմսակ մը կ'առնեմ Բալավասի համար, կայարանը արդէն լեցուած է հոծ բազմութեամբ մը որ ճաչի սակառներով եւ լոգանքի սպասներով ծանրաբեռնուած, անհամբեր կը սպասէ չոգեկառքին գալուն։ Վերջապէս սուլիչի սուր ճիչ մը կառախումբին կայարան մտած ըլլալը կ'իմացնէ. քիչ մը վերջը սրահին դուռը կը բացուի եւ ճամբորդները իրար հրելով կը խոյանան դէպի պարապ վակոնները։ Մարդկային այս հոծանքէն ուրուած վարկեան մը վերջը ինքզինքս երկրորդ կարգի գօմբարթիմանի մէջ կը գտնեմ, այնքան սեղմուած ենք որ ո՛չ ոտքերս եւ ոչ ալ ձեռքերս կրնամ չարժել ազատօրէն։ Հոտով յետոյ զգալի կ'ըլայ դերդիւն մը, որուն կը յաջորդէ ցնծութ մը, եւ ահա կը սկսինք ընթանալ։

Շուրջս իսօսակցութիւնը կը սկսի հետզհետէ. գլխաւոր նիւթը քառուսն երեք աստիճան տաքն է որ 1873էն ի վեր տեսնուած չէ եղեր Մոնբէլիէի մէջ, Շոգեկառքը կը սուրայ ընդարձակ այգիներու եզերքէն, եւ զով օդի հոսանքը որ առաջ կուգայ իր խել խլ վազքէն՝ կը հովարէ քրտնաթոր ճակատիս մերը «Բանիէր Թասան»ի կայարանը կ'անցնինք, կառախումբը կը սկսի ընթանալ նեղ ուղիէ մը՝ որուն երկու կողմը գրաւած է հղուկ տարրը. այդ միջոցին, ճահճային մեծ ընդներ վակոններուն քով պատուհաններէն ներս խուժելով բարի գալուստ կը մաղթեն մեզի՝ քիթերնիս եւ այտերնիս խայթելով։ Ասանց փութի վարդ չկայ։ Բալավասի հրապոյրները վայելելէ առաջ անտրտունջ կը համակերպինք սոյն անպատեհութեան։ Վերջապէս, կէս ժամէն աւելի տեւող ճամբորդութենէ մը ետքը՝ կը հասնինք մեր նպատակակէտին։ ի՞«Բալավաս, ախ սըռուաք» կը ձայնէ գնդապետը. ասոնք սր զպիճները պիտի երթան՝ կ'իմացնեն հոս. իսկ անոնք որ ծով պիտի մտնեն եւ յետոյ բացօթեայ ճաշ ընեն, Ռիվ Կոչի կայարանը կ'ելլեն, կը հետեւիմ սոյն վերջիններուն. իւրաքանչիւրը ընտանիք առանձին խմբակ մը կազմելով, կը յառաջանայ դէպ ի ծովափ եւ կը տարածուի կակուղ աւազներուն վրայ. պահ մը հանդիսաւոր վերջ, կին եւ երկի մարդ, ամէնքն ալ բացօթեայ հանուելով՝ իրենց «մայօ»ները (ծովու հագուստ) կը հագնին եւ ուրախ զուարթ կը նետուին Միջերկրականի խաղաղ ջուրերուն մէջ։ Ընդհանուր վայնասուն մըն է կը սկսի. ուրախութեան ճիչեր, բարձրագոչ քրքիջներ՝ ջուրէն ահաբեկող մանուկներուն լաց ու կոծին խառնուած՝ տեսակ մը յանկերգ կը կազմեն որ հաւրիւսաւոր քայլ հեռուէն իսկ կը լսուի։ Ես ալ հետեւելով ամբոխին օրինակին, կը մտնեմ ծովուն մէջ, մինչեւ որ ջուրը ուսերս ծածկէ։ Մէկ քանի վայրկեան չպիտ լողալու պէս քանիներ մը ընելէ ետքը, ծովափ կը դառնամ եւ աբեւուն վերջին ճառագայթներուն տակ լաւ մը կը չորցուիմ. Այս պաղ լոգանքէն կազդուրուած կ'որոշեմ գիւղին մէջ պտոյտ մը կատարել։ Միտքս կ'«զանազը որուն երկու եզերքներուն վրայ կառուցուած են բազմաթիւ պանդոկներ և զբօսարաններ, եւ որ բաւական տեղ կը յառաջանայ ծովին մէջ. Գիւղին մեծագոյն մասին մէջ ուշադրութեան արժանի ուրիշ բան մը չնշմարելով, իրիկուան ընթրիքին համար պէտք եղած գնումները ընելէ վերջ, կողմնակի փո-

ւոց մը կը մտնեմ՝ ծովեզերք վերադառնալու համար. սեւ ազդատախտակի մը վրայ սպիտակ տառերով գրուած «վարձու սենեակներ» բառերը աչքիս կը զարնեն։ Հետաքրքրութենէ մղուած՝ դրան առջեւ նստած պառաւ կնոջ մը մօտենալով՝ սենեակներուն վարձքը կը հարցնեմ.

—Օրական երեք ֆրանք, կը պատասխանէ։

—Իսկ եթէ ամսուան մը համար վարձել ուզեմ։

Այս անգամ պառաւը խոշոր պատառի մը հանդպած ըլլալու յուսով՝ ոտքի կ'ելնէ եւ գլխուն «չինեօն»ը պահ մը շտկելէ ետքը՝ իր բարբառով կը պատասխանէ.

—«Նօնանթա ֆրան, մօսիէօ։»

Իննսո՞ւն ֆրանք մէկ սենեակի համար. ուսանողի համեստ պիւտճէէս որքա՜ն հեռու։ Ծովեզերքին վրայ կ'առնեմ քիչ մը առաջուան տեսարանը փոխուած կը գտնեմ. սակառները բացուած էին եւ վինիի գաւաթները իրարու կը յաջորդէին ընդհանուր խրախճանութեան մէջ։ «Կուտուրզ խաբաղան» բացառութիւնը զոր Պոլիս յաճախ կը գործածենք ձրի զբօսավայրերու սաթիւ, ուրագոյն կիրառութիւն մը չէր կրնար ունենալ. եւ ալ ծրարս կը բանամ, եւ ստամոքսիս հաչւոյն ըլնուած ապրանքները՝ կատարեալ խղճմտութեամբ՝ իրենց հասցէին կը ղրկեմ grande vitesse-ով, որովհետեւ, ծովին օդն ու ջուրը ախորժակս սրած էին։

Հազիւ թէ ընդհանուր որկորամոլութիւնը աւարտած է, ծովեզերքին վրայի տեսարանը սինեմաթօկրաֆի մը պատկերներուն պէս դարձեալ կը փոխուի. փոքրիկները կը սկսին աւազի կոյտերով Բորթ Արթիւրի բերդերը շինել. իսկ մեծերը, աւազին վրայ փռուած, ոմանք կը խօսակցին եւ ոմանք ալ խմբովին կ'երգեն. կանացի քնքոյշ ձայներ՝ հոգեյոյզ թրթռումներով առլի՝ խորհրդաւոր գիշերուան մէջ կը բարձրանան դէպի լուսազարդ երկինքը, որուն կամարին վրայ, լուսինը, գովկա՜ր, կը թաւալի յամրընթաց, եւ իր տամուկ շողերը, ցոլանալով Միջերկրականի վէտվէտուն ջուրերուն վրայ, կը ձեւացնեն լուսեղէն փոշի մը, որ կը միացնէ հորիզոնը ծովափին։ Փրփրալից կոհակներ, որոնք ծնունդ կ'առնեն ծովեզերքին մօտ, կուգան փշրուիլ աւազներուն վրայ, իրենց պարբերական յանկերգով, մինչ ծովուն մակերեսէն փչող անուշ հով մը՝ կը զգուէ դէմքերնիս։ Բնութեան սոյն վեհ տեսարանէն ազդուած, կը տարածուիմ աւազին վրայ եւ ակամայ կը խորասուզուիմ հեշտիւ խոհմունքներու մէջ։ Կը յիշեմ այն պայծառ գիշերները ուր, ժամերով կ'մնայի Վոսփորի եզերագմայլ ափանց վրայ աչքերուս առջեւ պարզուող պատկառելի տեսարանէն մագնիսացած։ Այժմ որքան հեռու էի այդ երանաւէտ վայրերէն, ուր՝ սահած էր պատանեկութեանս մէկ մասը՝ զերծ՝ արդի մտահոգութիւններէ։ Փիլիսոփայ գովութիւնը ըսած էր բաւական զգալի ըլլալու, երբ բարեբախտաբար, չոգեկառքին սուլիչը իմացուց մեզ թէ մեկնելու ժամը հասած էր։ Շուտափոյթ քայլերով կը դիմենք կայարան եւ կը նստինք մեր սպասող վակոններուն մէջ։ Ժամ մը վերջը Նիցցինքս սենեակիս մէջ կը գտնէի եւ որքան ուրախ էի որ առողջապահական տեսակէտով լաւագոյն զբօսանքը ըրած էի այդ օրը։

ՅԱԿՈԲ ԽԱԼՏՃԵԱՆ

Մօնբելիէ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Բորթ Արթիւր կը դիմանայ տակաւին, թէեւ երէկուան հասած մասնաւոր հեռագիրներ «յուսահատական» կը ցուցնեն անոր վիճակը, կրած չարունակական եւ անհնարեւոր ռմբակոծութեան հետեւանօք։ Պաշարեալ եւ պաշարող հաւասարապէս հիացման արժանի են իրենց հայրենասիրական եռանդին, քաջութեան, չարքաշութեան եւ միեւնոյն ատեն ռազմագիտական յատկութեանց համար։ Այս տեսակէտներով Բորթ Արթիւրի պաշարումը եղական օրինակ մը պիտի մնայ պատմութեան մէջ, ինչպէս արդէն միակ եւ անօրինակ է ան, երկու կողմերու թափած ճիգին, կրած կորուստներուն եւ վատնուած ռաժին եւ ռազմամթերքին տեսակէտով։ Այս վերջիններուն մասին գաղափար կազմելու համար բաւական է նկատի առնել թէ ճաբոնական հրետանիները, որոնք արդէն կ'իշխեն ռուսական դիրքերու մեծ մասին վրայ, օրական աւելի քան 800 հսկայ ռումբեր կը տեղացնեն քաղաքին վրայ, ամենամեծ վնասներ պատճառելով քաղաքին թէ նաւահանգստին մէջ հաւասարապէս։ Ռմբակոծութիւնը կը շարունակէ այսպէս, եւ վերջնական յարձակումը մօտալուտ կը նկատուի։ Ճաբոնցիները այնքան վըստահ կ'երեւան իրենց ձեռք բերելիք յաջողութեան վրայ, որ այժմէն ամենամեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին Միքատօին մայրաքաղաքին մէջ, փայլուն հանդիսութեամբ տօնելու համար բերդաքաղաքին առումը։

Հակառակ այս ամէնուն, Ռուսերը նոյնքան յամառութեամբ կը պաշտպանեն Բորթ Արթիւրը, եւ այն իրողութիւնը թէ ցարդ կրցան դիմադրել ճաբոնցիներու բուռն յարձակումներուն, մեծ արժանիք մը կը նկատուի իրենց, եւ կան թերթեր որոնք լաւատեսութիւնը յառաջ կը տանին, անառիկ նկատելու Մայր. Արեւելքի այդ ամուր բերդաքաղաքը, ինչպէս անառիկ մնացին Մէց, Պելֆօռ եւն.։

Երկու կողմէն ցոյց տրուած այս յամառութեան եւ շարունակական արիութեան պատճառաւ է որ քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ նորէն կը լըսուին միջնորդութեան ձայներ։ Անգլիոյ եւ Ամերիկոյ վեհապետներուն՝ համաձայնութեամբ՝ միջնորդութիւն փորձելու լուրերն ետքը, այս անգամ լուր կուգայ թէ Անգլիա եւ Ֆրանսա պատրաստ են միջնորդութիւն առաջարկելու՝ առաւելաժանական անձեռնի պատերազմին վերջ տալու համար։ Ա՛լ բաւական է, կ'ըսեն, որքան արիւն որ թափուեցաւ երկու կողմէ։—Դժբախտաբար, միջնորդութիւն, խաղաղարարութիւն բառերը անլսելի կը մնան հաւասարապէս Ռուսիոյ թէ Ճաբոնի մէջ։ Երէկուան Արտաքիններուն մէջ ընթերցողները կարդացին թէ Ճաբոնի Լոնտոնեան դեսպանը ո՛րքան ծանր պայմաններ կ'առաջարկէր հաշտութեան համար։ Նոյնքան անընդունելի է խաղաղարարութիւնը Ռուսիոյ համար, որ երբեք չպիտի ուզէ պարտութիւն խոստովանիլ։ Միջնորդութիւնը անկարելի է նոյն իսկ եթէ Բորթ Արթիւր իյնայ, կամ մա՛նաւանդ եթէ Բորթ Արթիւր իյնայ։ Եւ արդէն խաղաղարարութիւն մը այն ատեն միայն կարելի կը նկատուի, երբ Մայր. Արեւելքի մէջ չահեր ունեցող բոլոր տէրութիւնները դեսպանաժողով մը գումարեն, համաձայնեցնելու համար այդ ընդդիմամարտ չահերը, մանաւանդ խորհրդակցելու համար Դեղին Վտանգին մասին, որուն վրայ շատեր կը ծիծաղէին ասկէ առաջ, եւ որ սակայն սպառնալից համեմատութիւն մը կ'առնէ յորմէհետէ տեսնուեցաւ թէ Ճաբոնցիները ո՛րքան մեծ կարողութեամբ օգտուած կը քաղեն պատերազմելու գեղարուեստներէն, զորս Եւրոպայէն սորվեցան։ Այդ Ռուսերը կը պնդեն թէ Դեղին վտանգէն ամբողջ Եւրոպան պաշտպանելու համար է որ կը կռուին հիմա, ուստի հաշտութեան իբրեւ հիմնական պայման պիտի պահանջեն վերահաստատումը պատերազմէն առաջ գտնուած իրաց վիճակին։ Եւ ներկայ պարագաներուն մէջ՝ աւելորդ է ըսել թէ անիկայ ո՛րքան անկարելի է։

,*, Մոլակալ Ռայցէնչթէյնի տեղեկագիրը, օգոստ. 10ի աղէտալի նաւամարտին վրայ, զոր հրատարակեցինք երկու երեք օր առաջ, կը ծանուցանէր թէ նաւամարտը երկրորդ անգամ վերսկսելուն, յածանաւերը նաւարաժինը միայն կրեց ճաբոնական յարձակումներուն ամբողջ ծանրութիւնը։ «Զարեւիչ» դէպ ետ կ'երթար, իր բազմաթիւ մնացեալներուն մէջ ունենալով տորմիղին հրամանատար ծովակալ Վիթհէֆթը, եւ այդ հրամանատարութիւնը յանձնելով ծովակալ Ուխթոմսքիի։ Արդ կարծես թէ ասիկայ բաժանման նշան մը եղած ըլլար ռուս տորմիղին համար, յածանաւերը դէպ ի առաջ կը խոյանային իրենց ճամբայ մը բանալու համար, մինչ՝ ընդհանրապէս՝ զրահաւորները ետ կը դառնային դէպ ի Բորթ Արթիւր։ Ցարդ անկարելի եղած է բացատրել այս ընթացքը։ Ռուս տորմիղին պաշտօնն էր բացարձակապէս կռուիլ մինչեւ իրեն վերջին ճիգը, կա՛մ ճամբայ մը բանալու դէպ ի Վլատիվոստոք, եւ կամ գոնէ թշնամի տորմիղին մէկ մասը փճացնել, հոգ չէ թէ ինքը փճանար բոլորովին։ Ուստի անհասկնալի կը մնայ հինգ զրահաւորներուն ճակատամարտէն խոյս տալով Բորթ Արթիւր նահանջելը։ Ասիկայ ռազմական չարժո՞ւմ մըն էր, զոր չկրցան երկու ծովակալները գլուխ հանել անկարող ըլլալով համերաշխաբար գործել։ Զրահաւորները պատերազմելու կամ գոնէ առաջ քալելու անկարելութեա՞ն մէջ կը գտնուէին, եւ կամ թէ իրենց թնդանօթները արձակելու համար ռո՞ւմբ կը պակսէր դիպուածաբար։ Ֆրանս. թերթերը կ'ենթադրեն թէ այս կարգի նուիրական արգելք մը երեւան եկած է, եւ այնքան զօրեղ որ պիտի կրնայ ծովակալ Ուխթոմսքին արդարացնել Ռուսերուն առջեւ, իր անյաջողութեան համար։ Իսկ եթէ այդպիսի պատճառ մը չկայ, ռուս ծովակալն ալ պիտի ենթարկուի այն յանդիմանութեան որուն ենթարկուեցաւ Ֆրանսացի ծովակալ Վիլնէօվ Ապուքիրի ճակատամարտէն ետքը (1 օգոստ. 1798)։ Վիլնէօվ որ կը հրամայէր ֆրանս. տորմիղին ծովեզերքին երկայնքը խարսխած վերջապահ մասին, մինչ թէ ժամանակ չունեցաւ առաջատարները պարզելու, ոչ ալ կրցաւ յաջողիլ ճակատամարտի վայրը բաց ծով մը հանելու, եւ եթէ հանէր իսկ, իր նաւերն ալ երկու կրակի մէջ պիտի մնային ծովակալ Նէլսընի ճարտար չարժումին չնորհիւ եւ վերջնապէս պիտի կորսուէին։ Ծովակալ մարտանաւը՝ «Օրիան» կ'այրէր։ Եւ վերջապէս ճակատամարտը (1904 օգոստ. 10ի նաւամարտին նման) իրիկուան ժամը 5ին (Ռ. Ե.) սկսած ըլլալով, գիշերը շուտ վրայ հասաւ եւ Վիլնէօվ չկրցաւ ու եւ է չարժում ընել որ պիտի կրնար աղէտ մը յանգիլ։

Այս պայմաններուն մէջ, չէր կրցած ուրիշ բան ընել, եթէ ոչ նաւաքամին ուղղել դէպի Մալթա, ուր իր հրամանատարութեան տակ գտնուած մէկ քանի մարտանաւեր կրցան ապաստանիլ։ Ցաւալիկային պիտի հակցուի թէ ո՛րքան ճիշդ է երկու նաւամարտներու զուգակշիռը, եւ թէ հրամանատարութեան կողմէ եղա՛ծ սխալի մը հետեւանքն է Օգոստ. 10ին Ռուսերու կրած նաւային անդարմանելի կորուստը, որ կը տարածուի երկու տորմիղներուն վրայ ալ (Վլատիվոստոքի եւ Բորթ Արթիւրի) քանի որ պատերազմելու անկարող վիճակի մատնուած «Զարեւիչ», «Ասքօլտ», «Նովիք» եւ «Տիանա» մարտանաւերուն վրայ պէտք է աւելցնել Բորթ Արթիւրի մէջ բանտարկուած ջլատուած հինգ զրահաւորները։ Վերջապէս այս կորուստներուն հաչւույն մէջ պէտք է անցնել նաեւ Վլատիվոստոքի տորմիղը, որ ժամանակաւ այնքան վըրդովեր կը հասցնէր Ճաբոնի վաճառականութեան, եւ որ միայն «Րիւրիք»ի ընկղմելովը անկարողութեան դատապարտուեցաւ քանի որ երկու յածանաւ մնաց անկէ, եւ կորսնցուց իր ռազմանաւերուն աւելի քան հարիւրին 50ը եւ նաւաստիներուն հարիւրին 25ը, որով Ճաբոնին այլ եւս ազատ կը մնայ անոր առթած տնտեսական սպառնալիքէն։ Այս հետեւանքներ, որոնք շատ աւելի ծանրակշիռ են, քան այն պատասխանատուութիւնը, որուն ենթարկուեցաւ Վիլնէօվ 1798 Օգոստ. 1ի աղէտքին հետեւանօք։

ՊԱԼԹԻԿԻ ՏՈՐՄԻՂԸ

ԿՐՆԱ՞Յ ԵՐԹԱԼ

«Բեօրզիւէ Զայթունկ» երկար յօդուածով մը մանրամասնօրէն կը քննէ այն վտանգները եւ դժուարութիւնները, որոնց դիմագրաւել պիտի ստիպուի Պալթիկի տորմիղը, եթէ իրապէս ճամբայ ելլէ դէպ ի Մայր. Արեւելք։ Գերմանական թերթը գործնական խորհրդածութիւններու ահարկու շարք մը ներկայացնելով, կ'եզրակացնէ թէ՝ Ռուսիոյ այս ձեռնարկը իրականանալու եւ յաջողելու շատ քիչ հաւանականութիւն ունի, քանի որ Բորթ Արթիւրի տորմիղին քայքայումը բոլորովին փոխեց ծովային կացութիւնը։ Քրոնչթատէն Վլատիվոստոք հեռաւորութիւնը 12,303 ծովային մղոն կը հաշուուի։ Արդ, Պալթիկի տորմիղին մինչեւ Մայր. Արեւելք ճամբորդութիւնը առնուազն 70 օր կրնայ տեւել՝ ութ հանգոյց արագութեամբ։ Եթէ սակայն հաշուի առնուին այն յաճախակի յապաղումները եւ դադարներ որոնք անխուսափելի կերպով յառաջ պիտի գան ածուխի, ջուրի եւ ուտեստի պաչարը նորոգելու համար, կարելի չէ որ ճամբորդութիւնը 90 օրէն պակաս ժամանակի մէջ գլուխ ելլէ։ Գերմանական թղթատար չոգենաւերը, օրինակի համար, 53 օրէն կը կտրեն (14 հանգոյց արագութեամբ) Պրէմէնէն Եոքոհամա հեռաւորութիւնը, որ վեր ի վերոյ հաւասար է Քրոնչթատէն Վլատիվոստոք եղած հեռաւորութեան։ Արդ, ընթացքին առաւելութենէն զատ, պէտք է յիշել թէ անջատ նաւ մը, ինչպէս է թղթատար չոգենաւը, պէտք չունի պատրաստուելու այն անհամար պատահականութիւններուն համար, որոնց դիմագրաւելու պատրաստ է այդ քան մարտանաւերու տորմիղ մը, նոյն իսկ խաղաղութեան ատեն։ Ասկէ զատ, վերջին ծայր տարակուսելի է թէ Պալթիկի տորմիղը ամէնէն կարճ ճամբան, Սուէզի ջրանցքը, պիտի ընտրէ։ Եթէ այդ ճամբան չընտրէ, ճամբորդութիւնը անչուշտ անհունապէս պիտի երկարի։ Իսկ Սուէզի ճամբան ընտրելով, Ռուսերը ամբողջ ճամբորդութեան միջոցին Անգլիայէն կախում պիտի ունենան։ Գալով Բարեյուսոյ ճամբուն, ատոր ճամբորդութեան տեւողութիւնը 25% պիտի աւելցնէ եւ Ռուսերը նորէն Անգլիոյ բարեհաճութեան կապուած պիտի մնան։ Երրորդ հաւանականութեամբ, այսինքն եթէ նաւերը վերջապէս Հորն հրուանդանին եզերքէն երթալ որոշեն, միայն սա առաւելութիւնը պիտի ունենան որ Ճաբոնի զինուորական տեղեկութեանց դիւանը քիչ մը դժուարութիւն պիտի քաշէ թշնամիին չարժումներուն հետեւելու համար, բայց ա՛յնչափ միայն, եւ ան ալ եթէ բնական աղէտներու, փոթորիկներու են. չենթարկուի տորմիղը։ Ինչ որ ալ ըլլայ, Ռուսերը վերջնապէս ո՛ր ճամբան ալ ընտրեն, կատարելապէս ստոյգ է թէ չեն կրնար ձմրան սկսելէն առաջ հասնիլ իրենց տեղը։ Մինչեւ այն ատեն Բորթ Արթիւր ամենայն հաւանականութեամբ ա՛լ չպիտի կրնայ իբրեւ յենակէտ ծառայել տորմիղին, իսկ Վլատիվոստոք սառած պիտի ըլլայ։ Այս ամէնուն մէջ պարագայ մըն ալ կայ որ մեծ կարեւորութիւն ունի. այսինքն Բորթ Արթիւրի տորմիղը ցիրուցան եղած ըլլալով, ծովակալ Թոկօ ազատօրէն պիտի կրնայ իր մարտանաւերուն մէկ կարեւոր մասը Ճաբոն ղրկել, հոն նորոգուելու եւ մաքրուելու համար։ Մինչեւ որ Պալթիկի տորմիղը գայ, Ճաբոնցիները անտարակոյս ժամանակ պիտի ունենան իրենց բոլոր նաւերը նորոգելու եւ երբ Ռուսերը՝ անփորձ նաւերով եւ անփորձ նաւաստիներով, երկար եւ սպառող ճամբորդութենէ մը վերջը հասնին, իրենց դիմացը պիտի գտնեն ճաբոնական տորմիղը՝ կազմ եւ պատրաստ կռուելու։ Այս ամէնէն վեր է սակայն ածուխի խնդիրը, որ միշտ հանելուկ մը կը մնայ։

ԻՆՉՊԷՍ ԸՆԿՂՄԵՑԱՒ «ՆՈՎԻՔ»

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Ռուս կառավարութիւնը հետեւեալ տեղեկագիրը հրատարակեց «Նովիք» յածանաւին նկատմամբ, որ Սախալինի կղզին քացերը խրեցաւ, Վլատիվոստոք փախած ատեն. —

«Օգոստ. 10ին, «Նովիք» յածանաւը կը գտնուէր Ռայցէնչթայն ծովակալին հրամանատարութեամբ տակ գտնուած յածանաւերու նաւաքամին գլուխը։ Ճաբոնական մարտանաւերը պաշարեցին «Զարեւիչ» եւ միւս զրահաւորները։ «Նովիք» այդ առիթէն օգտուելով ուղեց ուրիշ յածանաւերու հետ խզել թշնամի մարտանաւերուն գիծը. Նաեւ պահ մը ենթարկուեցաւ ճաբոնական յածանաւերու հալածումին։ Նախապէս տրուած հրահանգին համաձայն, ռուս. մարտանաւերը Վլատիվոստոքի ճամբան պիտի բռնէին, սակայն ճաբոնական մարտանաւերը ձախ կողմին ոյժ տալով արգելք եղան այդ չարժումին, որով Ռայցէնչթայն ծովակալը դէպ ի հարաւ ուղղեց ռուս. մարտանաւերը։ Այդ միջոցին ճակատամարտը չափազանց սաստկացաւ։ «Զարեւիչ» ու միւս զրահաւորները ետին մնացած էին եւ «Ասքօլտ» մեծապէս վնասուած էր։ «Նովիք» թէեւ արագընթաց է սակայն չկրցաւ զերծ մնալ ռուս. յածանաւերը ամէն կողմէ պաշարող ճաբոնական մարտանաւերու ռումբերուն նպատակակէտ ըլլալէ. այդ միջոցին մէկ ծխնելոյզը տապալեցաւ եւ նաւուն վերի յարկին ալ բաւական վնաս կրեց։ Ծխնելոյզին տապալումէն չոգին սկսաւ պարապ տեղը սպառիլ, որով «Նովիք»ի արագութիւնը նուազեցաւ. միւս կողմէ ռուս. միւս յածանաւերն ալ հեռացած էին. ուստի «Նովիք»ի հրամանատարը աշխատեցաւ կարելի եղածին չափ արագութեամբ յառաջանալ, ազատելու համար։ Այդ պահուն գիշերը վրայ հասած էր, որով «Նովիք» ազատեցաւ Ճաբոնցիներու հալածումէն։ «Նովիք» մեծաքանակ ածուխ սպառելու պէտք ունէր, վասն զի ծխնելոյզին տապալիլը նուազեցուցած էր արագութիւնը. ուստի իսկոյն Զին-Թաօ գնաց եւ հոն ածուխ առաւ. յետոյ որոշեց Ճաբոնի կղզիներու հիւսիսային կողմէն Վլատիվոստոք երթալ. այդ նպատակով բաց ծովին մէջ գնաց։ Ճաբոնցիները՝ որոնք իմացած էին «Նովիք»ի Զին-Թաօ երթալը եւ անկէ ճամբայ ելլելը, սկսան հալածել զայն։ Ռուս. յածանաւը թէեւ արագութեանը չնորհիւ թշնամի նաւերը անցաւ, բայց ստիպուեցաւ Սախալինի կղզին Քորսաքովս նաւահանգիստը երթալ, վասն զի թէ՝ ածուխը հատնելու վրայ էր եւ թէ նաւին մեքենաները նորոգելու անհրաժեշտ պէտք կար։ Քիչ ետքը հասան «Շիթոզէ» ու «Ձուշիմա» ճաբոնական յածանաւերը, որով նաւային բուռն ճակատամարտ մը կատարուեցաւ։ «Նովիք»ի ռումբերէն մէկը սոսկալի պայթում մը առաջ բերաւ «Ձուշիմա»ի մէջ, որով այս վերջինը ստիպուեցաւ պահ մը հեռանալ. բայց «Շիթոզէ»ի թնդանօթները աւելի խոչոր ըլլալով, «Նովիք»ի ծխնելոյզները խորտակեցին եւ վերնայարկը աւերեցին։ Ռուս յածանաւը թշնամիին ձեռքէն ազատելու եւ նաւաստիներուն կեանքը փրկելու համար, եզերքին մօտ խրեցնելէն զատ ուրիշ միջոց մը չէր մնացած։ «Նովիք»ի բոլոր սպաները ու նաւաստիները ցամաք հանուեցան եւ նաւն ալ անգործածելի վիճակի մը մատնելու համար քանդուեցաւ։ «Նովիք ի կէսը միայն ջուրին մէջ խորասուզուած է։ Եղած պայթումներէն կը հասկցուի որ ճաբոնցիներուն կորուստը կարեւոր է։»

ԲՈՐԹ ԱՐԹԻՒՐ

ԿԱՅՐԱԳ ԿՌԻՒՆԵՐ

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ ԳԼԽԱՒՈՐ ԴԻՐՔԻՆ ՎՐԱՅ

Չիֆուէն կը հեռագրեն երկուշաբթի օրուան թուականով։ Երէկ Բորթ Արթիւրէն հոս հասաւ Չինացի մը, որ Ռուսերուն կողմէ կը գործածուէր նամակները վերցնելու համար եւ որ ռազմամթերք ալ փոխադրած է։ Չինացի գաղթականը կ'իմանայ թէ ռազմամթերքը շատ առատ է։ Աղաւնիի ծոցը կատաղի կռիւներու թատերավայրն է քանի մը օրէ ի վեր։ Ճաբոնցիները չեն կրցած երկար ատեն մնալ նուաճուած դիրքերուն վրայ։ Իրենց յարձակումները գլխաւորաբար գիշերանց տեղի կ'ունենան։ Սակայն միգամած առաւօտներէ եւ մշուշապատ օրերէն ալ կ'օգտուին, իրենց գործողութիւնները ծածկելու համար։ Ճաբոնցիները կը հաւատեն թէ իրենց ֆիզիքական գերազանց վիճակին չնորհիւ պիտի կրնան համբերութեամբ հասնիլ իրենց նպատակին։ Մինչեւ վերջը պիտի չարունակենք մեր յարձակումները, կ'ըսեն, եւ կը մերժեն վերջնապէս յաղթուած նկատել իրենք զիրենք։ Կը յուսան թէ վերջ ի վերջոյ ուժասպառ պիտի ընեն ռուս պահապան զօրքը որ Ճաբոնցիներէն նուազ չարքաշ է։ Սակայն ռուս զինուորներն ալ նշմարելի անվեհերութիւն մը եւ հաստատամտութիւն մը կը ցուցնեն։ Զօր. Շթօսէլ ամէն տեղ կը հասնի, ձիով մէկ տեղէն միւսը կը վազէ, ու թէեւ շատ անգամ կը փոխէ ձին, բայց հեծած ձիերուն ոտքերը միշտ կը կարկամին յոգնութենէն։ Ռուս սպաները եւ զինուորները ա՛լ անտարբեր դարձած են քաղաքին մէջ տեղացող ռումբերուն։ Վերջերս չինական թատրոնը ռումբ մը զարնուելով 20 հանդիսատեսներ վիրաւորուեցան կամ սպաննուեցան։

Այս տեղեկութիւնները տուող Չինացին կ'աւելցնէ թէ ճաբոնական ռումբ մըն ալ իր ախոռը ինկաւ եւ սպաննեց իր հինգ էչերը։

Քաղաքացիներուն թոյլ չի տրուիր հեռանալ իրենց ապաստանարաններէն, բացի այն պահերէն ուր ռմբակոծութիւնը կը դադրի. բայց այդ միջոցներն ալ շատ հազուադէպ են։ Ամէն մարդ կը զգայ միշտ արթուն եւ պատրաստ գտնուելու ստիպողականութենէն առաջ եկած բարոյական եւ ֆիզիքական յոգնութիւնները։ Ռուսերը կը կարծեն թէ պիտի արգիլեն Ճաբոնցիներուն յառաջխաղացութիւնը։ Սակայն եւ այնպէս դիմադրութեան վրայ բացարձակ հաւատք չունին։ Գումարտակներու երիտասարդ սպաները որոնց գործը մասնաւորապէս վտանգաւոր է բայց իրենց յանդգնութիւնը եւ անվեհերութիւնը անհաւատալի են, շատ մեծ թուով կը սպաննուին։ Ճաբոնական թնդանօթներ զետեղուած են գրեթէ բոլոր այն բարձունքներուն վրայ ուր առաջ ռուս յառաջապահները կը կենային։ Ճաբոնցիները շատ ուղիղ նշան կ'առնեն։ Չինական հիւանդանոցները եւ տուները լեցուն են ռուս վիրաւորեալներով։ Մեռածները վաճառատուներու մէջ կը դրուին մինչեւ որ կարելի ըլլայ թաղել քաղաքին բոլորտիքը։ Դիակները կիրով կը ծածկուին, վարակիչ հիւանդութիւններու առաջքը առնելու համար։

Չինացին մեկնած ատեն երկու թորփիլանաւ եւ երեք խոշոր մարտանաւեր կը նորոգուէին աւազանին մէջ։ Ուրիշ նաւեր ալ խարիսխ նետած են Լագրի լեռան ամրութիւններուն պաշտպանութեան տակ։ Չինական մակոյկները այժմ Լիաօթիշանէն ճամբայ կ'ելլեն, Լիաօթիշանի հրուանդանին փարոսն ալ ռումբէ մը զարնուելով վնասուած է,

,*, Եգիպտոսէն կը հեռագրեն. — Բորթ Արթիւրի կացութիւնը ծանրացնող պարագաներէն մէկն ալ սա է թէ ա՛լ ածուխ չէ մնացած նաւաբաժնին համար։

,*, Բորթ Արթիւրի գերմանական նաւային կցորդը, որ Ճաբոնցիներուն արտօնութեամբ դուրս ելաւ, կ'ըսէ թէ Ռուսերը մեծ յարգանքով կը վարուէին օտար կցորդներուն հետ, բայց թոյլ չէին տար մօտենալ այն տեղերուն ուր կէ կրնային տեսնել նաւային գործողութիւնները։ Օտար նաւային կցորդները քանի մը օրէ ի վեր ծովուն մակարդակէն 600 մետր վեր, Վագրի Պոչ անուանուած մարտկոցին մէջ կը բնակէին, այնպէս որ բան մը չկրցան տեսնել Օգոստ. 10ի նաւամարտէն։ Շատ անգամ ռումբեր կը պայթէին այդ մարտկոցին մօտ, բայց կցորդները վտանգի մէջ չէին։ Ամերիկեան կցորդը հին քաղաքին մէջ կը բնակէր, սակայն ռումբ մը կործանեց իր տունը։ Այժմ շատ քիչ կին եւ պարզ քաղաքացի մնացած է Բորթ Արթիւրի մէջ։

,*, Զօր. Շթօսէլի հրաժեշտը. — Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Զօր. Շթօսէլի մտերիմ բարեկամներուն մէկը Բորթ Արթիւրի քաջարի պաշտպանէն հեռագիր մը ստացեր է, որ սա բառերով կը վերջանայ —

«Յաւէտ մնաք բարով, Բորթ Արթիւր իմ գերեզմանս պիտի ըլլայ»։

,*, Վերջին տեղեկութիւններէ կը հասկցուի թէ ահարկու պայքար մը տեղի կ'ունենայ բերդաքաղաքին չուրջը եւ յաղթութիւնը նժարին մէջ կը տատանի։ Ճաբոնցիներուն վերջին գլխաւոր յարձակումը ամէնէն աւելի ուժգին էր Ռուսերուն կեդրոնին եւ աջ թեւին դէմ, բայց մանաւա՛նդ կեդրոնին դէմ, ուր Ճաբոնցիները զօրաւոր դիրք մը բռնած էին։ Ճաբոնցիները Աղաւնիի ծոցէն վանեցին Ռուսերը եւ նուաճեցին Բորթ Արթիւրի ներքին ամրութիւններուն աւելեռնեան գծին հիւսիսային բերդը, բայց ռուս. հրետանին կրակը կ'արգիլէր զիրենք բռնելու բերդը կամ ծոցը։ Այս բերդին գրաւման համար մղուած կռիւը շատ բուռն էր։ Դիրքը նախ կատաղի ռմբակոծութեան մը ենթարկուեցաւ որ 48 ժամ տեւեց։ Յետոյ ճաբոնական հետեւակազօրքերը յառաջանալով, քաչուելու հարկադրեցին Ռուսերը, բայց բերդը գրաւողներն ալ իրենց կարգին հոս մղուեցան ռուսական մարտկոցներու կատաղի կրակով։

«ՍՄՈԼԷՆՍՔ» ՆՈՐԷՆ ՄԷՋՏԵՂ Կ'ԵԼԼԷ. — Անգլ. «Քոմէտիըն» չոգենաւը որ երկուշաբթի Տիւրպան (Հարաւային Ափրիկէ) հասաւ, լուր կուտայ թէ ռուս. «Սմոլէնսք» յածանաւը ճամբան կեցուց զինքը եւ թուղթերը քննելէ վերջը թող տուաւ։ Այս դէպքէն քիչ առաջ Տիւրպանէն դէպ ի Ճաբոն ճամբայ ելած էր «Օրմլի» չոգենաւը, երկաթուղիի չինուածանիւթ բեռցած, բայց յաջողեցաւ փախչիլ Ռուսերուն հետապնդութենէն։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՔՍԱՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ

Ստուար հատոր մը հրապարակ ելաւ երէկ, Սանասարեան վարժարանի քսան տարուան տեղեկագիրը, որ նոյն կըրթական հաստատութեան ժամանակագրական հաւատարիմ մէկ պատկերն է։ Այս հատորին պատրաստութեան եւ դասաւորութեան մէջ կ'երեւայ խնամակալութեան նախագահ Վսեմ. Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեանի խղճմտութիւնը եւ ուշադիր ոգին։ Ն. Վսեմութիւնը արդի Վարչութեան մէջ նախանձախնդրութիւն ցոյց տուած է միշտ, որ ամէն հաստատութիւն իր մատակարարութեան հաշիւը ներկայացնէ կանոնաւորապէս, եւ ճիշդ այս սկզբունքով կը պահանջէ որ Երուսաղէմի վանքն ալ իր տասնեւմէկ տարուան դիզուած հաշիւը մատուցանէ եւ պարտքին դարման մը խորհուի, եւ բընական է որ ինքն ալ անդամակից եղած խնամակալութեան մը հաշիւներուն եւ տեղեկագրին կազմութեան համար հոգ պիտի ունենար, ամէնէն գնահատելի ուղղութիւնը եւ օրինակը ցոյց տալով միւս մատակարար մարմիններուն։ Աւելցնենք նաեւ որ խնամակալութիւնը քսան տարուան մէջ առաջին անգամ չէ որ հաշիւ կուտայ. ամէն տարի տեղի ունեցած է իր համարատուութիւնը, սակայն այս տեղեկագիրը ամփոփումն է անցեալ գործողութիւններուն։

Սանասարեանց խնամակալութեան բացի Նորատունկեան էֆ.է կ'անդամակցին նաեւ Վսեմ. Աբիկ էֆ. Ունճեան եւ Պաարիկ էֆ. Կիւլպէնկեան, Գրիգոր էֆ. Կիւմիւշկերտան, Վահան էֆ. Էսաեան, Գէորգ էֆ. Ասլանեան, Արչակ էֆ. Գարակէօզեան, Հրանտ էֆ. Ասատուր, ամէնքն ալ դիրք եւ անուն ունեցող անձնաւորութիւններ, որոնք ստուգիւ իրենց անուան համապատասխան կերպով կը մատակարարեն այդ վարժարանը, որ մեր գաւառական կրթական բարձրագոյն հաստատութիւնն է օգտակար եւ արդիւնաւոր միանգամայն, թէեւ դիտողութիւններ ալ կան թէ եղած ծախքին եւ խնամակալութեան բաղձանքին բոլորովին չեն համապատասխաներ ներքին տեսչութեան եւ ուսուցչական մարմնոյն ջանքերը, որոցմէ առաջինները իբրեւ Սանասարեան սաներ՝ կերպով մը ինքզինքնին առանձնաչնորհեալ կը զգան եւ աւելի իրենց ուզած կերպով կը վարեն այդ կրթական հաստատութիւնը։ Այդ դիտողութենէն ճշդութիւնը առանց երաչխաւորելու, կուզենք քաղուածներ ներկայացնել տեղեկագրէն, որ արդիւնաւոր խնամակալութեան մը գործունէութիւնը կը պատկերացնէ։

Այս վարժարանը 1881էն ի վեր կը չարունակուի չնորհիւ ուսումնասէր Վեհ. Կայսեր, Որուն հովանաւորութեան ներք

քեւ ամէն գիւղութիւն եւ քաղաքացու- թիւն ունեցած է նոյն հաստատութիւնը: Առաջին ընթացաւարտները ելած են 1891էն եւանկէ վերջ մինչեւ 1901 ընդա- մէնը 110 շրջանաւարտ ելած է, 94ը միայն ուսուցչական բաժնէն, 4ը թէ ուսման եւ թէ արհեստի հետեւող եւ 12ը միայն արհեստական բաժնէն: Այս քսան տար- ուան շրջանին մէջ վարժարանին դրա- մագլխի եկամուտէն տրուած է վարժա- րանին իբր 2,472,000 դրուշ սովորա- կան նպաստ եւ 1,100,666 դրուշ ար- տասովոր նպաստ: Սովորական նպաստն է հանգուցեալոյն կտակաւ յատկացուցած տարեկան 123,000 դրշ.ի գումարը, իսկ ծախքերը վճարուելէ յետոյ աւելցած դրամով կազմուած պահեստի գումարով (որ արժեթղթի վերածուած է յետոյ) կը հայթայթուին արտասովոր նպաստ- ները: Կտակակատար Վսեմ. Կ. Եպ- հանցի մօրաքոյրն ալ 1893ին վարժարա- նին կտակած է 10,925 ռուպլի արժէ թղթեր որոնք ի պահ կը մնան Ռու- սիոյ պետական պանքան եւ տոկոսները կը գործածուին վարժարանին մատակա- րարութեան:

Վարժարանին նիւթական մատակա- րարութեան միջոցները եղած են 1. Արժեթղթերու տոկոսները, 2.—Կալ- ուածական հասոյթներ, 3.—Աշակերտաց թոշակներ, 4. Երաժշտարանի հասոյ- թը 5.—Կազմատան հասոյթը 6.—Ար- հեստանոցի հասոյթը 7.—Արտակարգ հասոյթներ: Ասոնց վրայ մանրամասնու- թեամբ խօսուած է տեղեկագրին մէջ եւ մի առ մի բացատրուած են նաեւ ծախքե- րը: Վարժարանը Կարնոյ մէջ կարգ մը հողերէ զատ, վերջերս Պոլսոյ մէջ գնեց միւլք կալուած մը 19000 ոսկիի որ կը գտնուի Պէրքէձի եւ Սանասար Խանը անունը կը կրէ: Այդ խանը տարեկան 1444 լիրա հասոյթ կը բերէ եւ աւելնալու ալ հա- կամէտ է: Գոհացուցիչ է որ թէ այս կալուածին եւ թէ Կարնոյ մէջ գտնուած միւս կալուածներու սեպհականութեան մասը ճշդուած եւ կալուածագրերը ա- պահով վիճակի մէջ պահուած են: Վարժարանին դրամագլխին հասոյթին 100էն 10ը կը յատկացուի ուսուցիչներ պատրաստելու համար Եւրոպայի մէջ: Արդէն ասոնցմէ չորսը լրացուցած են իրենց ուսումը եւ դարձած են ու կը պաշտօնավարեն վարժարանին մէջ. ուրիշ երկու աշակերտներ ալ ուսում կ'առնեն Բարիզի մէջ, եւ Եւրոպա գտնուող Պ. Խաչատուրեան նպաստ ստացած է:

Տեղեկագիրը շնորհակալութեամբ կը յիշատակէ որ Վսեմ. Գրիգոր Խան Շամ- տանճեան 1900—901 տարեշրջանէն սկսեալ 5 տարուան համար տարեկան 20 ոսկի սահմաներ է, հայ լեզուի մաս- նագէտ ուսուցիչ մը պատրաստել տա- լու եւ սոյն Սանասարեան վարժարանի մէջ ուսուցչութեան պաշտօն վարելու համար:

Սանասարեան վարժարանի քսան տարուան մուտքի գումարն է 7,131701 դրշ. — բաղդատական ցուցակէն կ'երեւայ որ ամէնէն աւելի հասոյթ ե- ղած է 1887-88 տարեշրջանին (545 հա- զար 322) սակայն վերջին տարիներուն մէջ համեմատական առաւելութիւն մը կայ տիպէս որ 1900—901ին մուտքի կողմը կը գտնենք 408,585 դրշ. հաստա- տութեան քսանամեայ ծախքը 2337 ա- շակերտի համար 7,131,701 դրշ. եղած է: 1900-901 տարեշրջանին աշակեր- տաց թիւն էր 193, որդէն մէն մի տա- րի ընդհանուր աշակերտաց թիւը 20ըէ աւելի չէ եղած եւ վերջին 10 տարուան մէջ նուազագոյն թիւն է 75:

Այս տեղեկութիւններով, ցուցակներով Պ. Մկրտիչ Սանասարեանցի կենդանա- գրով եւ վարժարանին պատկերով զար- դարուած այս հրատարակութիւնը որ մանրամասն ծանօթութիւն կուտայ նաեւ վարժարանին ծրագրին եւ արհեստա- նոցին վրայ, ի վեր կը հանէ Խնամա- կալութեան օգտակար եւ արդիւնաւոր պաշտօնավարութիւնը եւ իրենց օժան- դակող Կարնոյ տեղական հոգաբարձու- թեան աշխատութիւնները, սակայն ա- մէնէն վեր եւ ամէնէն աւելի երեւան կուգայ բարձր հոգին Սանասարեանցի, որ իր յիշատակը անմահացնելու համար միջոց կ'ընտրէ ուսումը ծաւալել եւ կր- թութիւնը ընդհանրացնել գաւառներու մէջ եւ գոհ ենք որ իր կտակը կը յար- գուի այնքան ճշդութեամբ եւ կանո- նաւորութեամբ որքան ուշադրութեամբ չեն յարգուած իրմէ առաջ իրենց աչ- քերը փակող եւ մեծագոյն նուէրներ ու կտակներ ընող բարերարաց վերջին կամ- քը ու փափաքը:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷ հասած նոր նամակ- ներէ կը տեղեկանանք որ Տ. Յարու- թիւն Ս. Պատրիարք, Կեդրոնական Խառն ժողովոյ վերջին պաշտօնագիրը ստացածին պէս, Խաչատուրեան էֆ.ի միջոցաւ իր ներկայութեան կոչելով եւ- մոնց սեղանդ Տ. Ղեւոնդ Վ.ը, հրամա- յեր է միւս վարդապետներու հետ մեկ- նիլ անմիջապէս Պոլիս՝ իրեն հետ տանե- լով հաշուետումարները: Ղեւոնդ Վ. մեր- ժեր է ճամբայ ելլել եւ նոյն պահուն Խաչատուրեան էֆ. յորդորեր է համա- կերպիլ վարչութեան որ գիտէ ի պա- հանջել հարկին յարգել տալ իր որոշու- մը: Ղեւոնդ Վ. անդրդուելի մնացած է իր մերժման մէջ եւ ասոր վրայ Տ. Յա- րութիւն Սրբազան հասկցած է որ Կա- րապետ էֆ. մեկնի Պոլիս բերանացի ալ հաղորդելու իրաց վիճակը եւ յայտնելու թէ ինք կատարելապէս համակարծիք է վանքին բարեկարգութեան եւ կանոնա- ւորութեան համար Խառն ժողովոյ ձեռք առած միջոցներուն:

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԱՅ տօնին առթիւ վաղը Մայր Եկեղեցւոյ տօնախմբութիւ- նը ըլլալով, Ս. Պատրիարքը Ս. Պա- տարագ պիտի մատուցանէ վաղը Մայր Եկեղեցւոյ մէջ:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ Պոլսոյ պատր. փո- խանորդ Տ. Գէորգ եպ. առջի օր Սա- րըեար Եէնիմահալլէ գնաց այցելելու Երուսաղէմի նորընտիր կառավարիչ Վսեմ. Ահմէտ Րէշիտ պէյի, սակայն Ն Վսեմութիւնը հոն չգտնելով մեկնեցաւ:

ՊԱՏՐ. ՓՈԽԱՆՈՐԴ Տ. Գաբրիէլ եպ. իր հետ ունենալով Զօպանեան էֆ.ն՝ երէկ Պարտիզակ գաւառանը գնաց եւ Պարսից Վեհ. Շահին ծննդեան տարե- դարձին առթիւ շնորհաւորական այցե- լութիւն տուաւ դեսպանատան գործա- կատարին որ համակրական եւ սիրալիր ընդունելութիւն մը ըրաւ Հայոց Պատ- րիարքին ներկայացուցիչներուն:

ԳՈՒՄԳԱՊՈՒԻ չորից թաղից աղքա- տախնամը վաղը հրաւիրած է Գումգա- պուի եւ շրջականներու Հայ բժիշկները, յորդորելու զիրենք որ չքաւորներուն ձը- րի դրութիւնը կէտ նպաստելի ունենա- լով աղքատախնամի եւ աղքատներու չափ: Տնօրէն Խորհուրդը՝ աղքատախը- նամի սիւտճէին մէջ ինչ ինչ բարեփո- խումներ ըրեր է: Նոյնպէս պատրաս- տութիւն տեսնուած է այժմէն ածուխ գնելու եւ ձմեռը բաժնելու համար աղ- քատաց:

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

26 Օգոստոս 1904

	Երէկուան	Իրիկ.
Ֆրնս (3% France)	98 15	98 15
Րէժի (Tab. Turcs)	383.	380
Գօնս. (R. Nouv. Unif.)	87.27	87.30
Երկթ ի (Lots Turcs)	123.	123.
Պնքօթթ (Banque Ott.)	568.	567.
Թրանս. (Transwal)	93.	95.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԵԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը կատա- րուեցաւ երէկ Համիտիէ մզկիթին մէջ: Վեհ. Սուլթանը փառաւոր կառքի մը մէջ նստած նոյն մզկիթը գնաց, ուր Ռէբիւլ աղօթքը կատարելէ ետքը Կայս. Պալատ վերադարձաւ: Հիւ- րանոցին մէջ կը գտնուէին Գեր- մանական եւ Հելլենական դեսպան- ները՝ իրենց Ա. Թարգմաններով, պապական նուիրակի փոխանորդ Տ. Պօրկոմանէրօ, պելժ դեսպանատան խորհրդականը, 6էի չափ օտարազգի հիւրեր, որոնցմէ ոմանք արարողապետ Իպրահիմ պէյի միջոցաւ արժանացան Կայս. մեծարանաց:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ, երէկ, Սելամլըքի արարողութենէն ետքը, պա- տիւ ունեցաւ ոչ-պաշտօնապէս Վեհ. Սուլթանին ներկայութեամբ ընդունուե- լու:

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ. — Մաանէ քաշուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ մինչեւ Մաան երկաթեայ ձողերու զետեղումը (479րդ քիլոմեդր) աւարտած է: Վերջին ձողին զետեղուելուն՝ սպա- ները, պաշտօնատարներ եւ ժողովուրդը աղօթքներ ըրեր են Վեհ. Սուլթանին արեւշատութեան համար: Հարիւրաւոր վրանաբնակ ժողովուրդները ամէն օր Մաան կ'երթան ներկայ գտնուելու բաց- ման հանդէսին: Մաանէն մօտ 11 կամա- րով կամուրջի մը շինութիւնը փութով առաջ կը տարուի,

—Առջի օրուան թուով Պէրութէն հասած հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ Պէրութ-Դամասկոս երկաթուղւոյ ընկե- րութիւնը պտոյտի մը հրաւիրեր է պա- տուիրակութեան անդամները: Մասնա- ւոր կառախումբ մը մինչեւ Ձուրնէ գա- ցեր է եւ ծովեզերքը՝ Պէրութէն 14 քի- լոմեդր հեռու՝ գեղահայեաց տեղ մը կանգ առեր է, ուր զովացուցիչներով մեծարուեր են հրաւիրեալները:

ԴԵՍՊԱՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ. — Պարս- կաստանի Վեհ. Շահին ծննդեան տարե- դարձին առթիւ, Պարսկական գործա- կատարը երէկ ընդունելութիւն մը կա- տարեց դեսպանատան մէջ: Դեսպանա- տունը, ինչպէս նաեւ Պարսիկ վաճառա- տուները դրօշազարդուած էին: Դես- պանատան պարտէզին մէջ, որ լուսա- զարդուած էր, երէկ գիշեր նուագա- խումբ մը ընտիր կտորներ ածեց: Օսմ. պահակախումբը եւս դրօշազարդուած էր, եւ կէս օրին Թոփխանէի կանոնական հարուածները արձակուեցան:

Ի դիմաց Վեհ. Սուլթանին, Միւշիր Շաքիր փաշա եւ արարողապետ Իպրա- հիմ պէյ դեսպանատուն երթալով, շնոր- հաւորական այցելութիւն տուին:

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐ- ՔԱՐԱՆԸ. Մոսկուայի Յունաց Պատ- րիարքական վանքին մեծաւորը հեռա- գրով ծանուցած է Յունաց Պատրիար- քարան թէ տրուած հրամանին վրայ Բեդերսպուրկ գացեր եւ ներկայ գտնուեր է Զարեւիչի մկրտութեան հանդէսին, եւ այս առթիւ յոյն Եկեղեցիին կողմէ մաղթանքներ ըրեր է: Զարը իր շնորհա- կալութիւնները յայտներ է մեծաւորին՝ Պատրիարքարան հաղորդելու համար:

.·. Սելանիկի յոյն մետրոպոլիտը կը ծանուցանէ Պատրիարքարան թէ Լին- կովանի յունաց եկեղեցին որ բուլղար տարիներէ ի վեր գոցուած էր, վերա- բացուած է եւ յոյն հասարակութեան յանձնուած:

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱՅԻ գծին յատկաց- ուած «Պաղտատ» եւ «Հալէպ» շոգենա- ւերը պիտի սկսին բանիլ Կայս. Գահա- կալութեան տարեդարձի օրը:

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Գ. զօրաբանակին մէջ, Կայս. Իրատէի մը համաձայն, ձեռնարկուած է սորոդ- զինուորներու երեք վաշտեր կազմելու: Իւրաքանչիւրը 800 զինուորէ բաղկացած այս վաշտերուն առաջինը Սելանիկ, երկրորդը Սկիւպ եւ երրորդը Մանաս- թիր պիտի գտնուին: Իւրաքանչիւր վաշտ 2 լեռնային արագահարուած թնդանօթ եւ 2 խորտընկէց պիտի ունենայ, ինչպէս նաեւ «Հոլեօզ» դրութեամբ հաղորդակ- ցութեան գործիքներ, հեծելանիւներ, եւ հեռագրական ջոկատներ: Այս վաշտերու սպաներուն եւ զինուորներուն հագուս- տը՝ բաց խաժուէի գոյն պիտի ըլլայ:

ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ. — Խիւտավէնտիկեարի կուսակալութեան նահանգներու եւ հան- գերու ընդհանուր գործառնութիւնները քննելու պաշտօնը յանձնուեցաւ նոյն գործառնութեանց քննիչներէն Կարա- պետ էֆ.ի:

ԺԱՄԱՆՈՒՄ! — Իզմիրի Լատինաց արքեպ. Տ. Մարէնկօ՝ առջի օր մայ- րաքաղաքս ժամանեց:

—Բարիզեան «Ժուռնալ» օրաթերթի խմբագիր Պ. Ժան տը Պօնըֆոն մայրա- քաղաքս ժամանած է:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ. — Քա- ղաքային բժշկական վարժարանի՝ բժշ- կութեան եւ դեղագործութեան ճիւղե- րու մուտքի քննութիւնները սկսած են Յանձնաժողովի մը առջեւ, զոր կը կազմեն նոյն վարժարանին Տնօրէն Հա- ճի Ալի փաշա, դասերու Տեսուչ Ահմէտ պէյ, ուսուցիչ Ճէմալ փաշա, միրալայ Մէհմէտ Զախրի պէյ, Մէարիֆի ժողո- վոյ անդամ Իպրահիմ էֆ., եւ Զին- ուորական վարժարանի ուսուցիչ գայ- մագամ Հասան եւ Գօլ-աղասը Ճէլալ պէյերը: Այս քննութիւնները որ տեղի կ'ունենան ամէն երկուշաբթի եւ հինգ- շաբթի օրերը, ժամը 5էն մինչեւ իրի- կուն, պիտի աւարտին մինչեւ Օգոս- տոսի վերջը:

ԽՈԼԵՐԱՆ. - Մուսուլի եւ շրջակա- ներուն մէջ տիրող համաճարակին առաջ- քը առնելու համար՝ Տօքթ. Համտի փա- շայի նախագահութեամբ բժշկական Յանձնաժողով մը պիտի երթայ այն կողմերը: Պէտք եղած հրամանները տըր- ուեցան, որպէս զի նոյն յանձնաժողովը փութով ճամբայ ելլէ՝ հարկ եղած դե- ղերը հետը առնելով:

ՎՈՍՓՈՐԻ ՋՐՕՍԱՍԷՐՆԵՐՈՒՆ ՆՈՐ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. - Անցեալ Վարդավա- ռի տօնին առթիւ գիւղացիներէ շատեր անքուն եւ անհանգիստ գիշերներ անցու- ցած էին, մոռցած ըլլալով իրենց հետ տանելու Կիւլպէնկեան միջատասպան փո- շիէն: Աստուածածնի տօնին առթիւ եւս նմանօրինակ անպատեհութեան մը ա- ռաջքն առնելու համար, կը յիշեցնենք թէ այդ ազդու փոշիէն մեծ քանակու- թեամբ ղրկուած է Սարըեար, Եէնի- մահալլէ, Ծխածառ Սարգիս աղայի խանութը, ուրկէ կարելի է գնել: Կիւ- լպէնկեան Լեւոն էֆ.ի այս հանրածանօթ միջատասպան փոշին Կէտիկ փաշայի իր դեղարանէն զատ, կը գտնուի նաեւ Բե- րա, Կալաթա Սարայի դէմ, Ծխածա- ռաւ Օհնիկեան Գրիգոր աղայի խանու- թը: Արուարձաններէն եւ գաւառներէն ուղղուածներուն ալ թղթատարով կը ղըր- կուի:

ՈՃԻՐ ԱՐԿԱԾ ԵՒՆ.

ԿԱՐԵՒՈՐ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ. Առ- ջի օր, գող մտաւ Դուլէ Դարու, Պէօ- յիւք-Էնսէք փողոց, 19 թիւ ապար- թըմանին մէջ բնակող Իսաչագի լումայա- փոխ Աօիս Լէվիի սենեակը եւ պահա- րանը կոտրելով գողցաւ 15 ոսկինոց ոս- կի ժամացոյց մը, երեք շղթայ, 12 ոս- կինոց կնոջ յատուկ ժամացոյցի շղթայ մը, մէկ երկաթուղիի պարտաթուղթ, 3 ամսուան պայմանաժամով 150 հասարակ փոխանակագիր, 10 ոսկինոց ուրիշ փոխա- նակագիր մը, 14 Օսմ. եւ 5 ֆրանս. ոսկի 50 ոսկինոց զոյգ մը ապարանջան, ոսկի մանեակ մը, 60 ոսկինոց զարդա- սեղ մը եւ ուրիշ կարգ մը մանր մունր գոհարեղէններ եւ փոխանակագիրներ: Կասկածով ձերբակալուած են պա- տահին, դռնապան կինը, ինչպէս նաեւ Սոկրատ, Միխալ, Թանաշ, Ավրամ եւ Իպրէթ անուն անձերը: Գողութիւնը ներսէն գործուած է:

— Երէկ ցորեկ, լումայափոխ Պ. Ժօրժ Զարօղլու Ղալաթիոյ Բոմոնտի խանէն ներս մտած ատեն, իր դրամները կը համրէր, երբ անձ մը 27 մէճիտիէէ բաղկացած դէզ մը գողցաւ եւ անյայտ եղաւ: Լումայափոխը ոստիկանութեան դիմեց:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. — Սամոսի մէջ երկ- րաշարժի ցնցումները կը շարունակուին մերթ սաստիկ, մերթ թեթեւ: Առջի ցըն- ցումներէն վնասուած տուները կը փլչ- ցուին, եւ ժողովուրդը տաղաւար- ներու տակ կը բնակի: Մայրաքաղաքէս 105 վրաններ ղրկուած են եւ ուրիշ 100 վրաններու ալ կը սպասուի: Սամոսի իշ- խանը մեծ ջանք կը ցուցնէ ժողովր- դեան բարեկեցութեան համար, եւ մէկ քանի հանգանակիչ մասնախումբեր կազ- մած է: Անցեալ Օգս. 6ին կղզին մէջ տեղի ունենալիք հանդէսը այս տարի չէ կատարուեր եւ անոր յատկացուած գու- մարը կորուստեալներուն բաշխուեր է:

—Երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը զգացուեր է անցեալ երեքշաբթի օր Իզմիրի մէջ: — Քալիմնոսի մէջ Օգոստ. 18ի (Ն. Ե.) գիշերը զօրաւոր ցնցում մը զգացուեր է, եւ Այ-Պանդելէա եկեղե- ցին պատերը ճեղքուեր եւ ուրիշ չորս տուներ վնասուեր են: — Սէրաքեօյի մէջ ուժգին ցնցում մը զգացուեր է Օգոստ. 19, (Ն. Ե.) գիշերը. հին տուն մը փլեր է, որուն փլատակներուն տակէն մէկը մեռած եւ միւսը ծանրապէս վի- րաւորուած երկու անձեր հաներ են:

ՈՃՐԱԳՈՐԾ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԸ. — Աղեք- սանդրիոյ Բուրգերու արձարանին մէջ ոճիր մը գործուեր է ցորեկ ատեն: Մէ- նիկալբիս անուն գրող մը, որ Յունաս- տանի մէջ ծանօթ է եղեր իր բանաս- տեղծութիւններով, սպաններ է Յու- նաստանէն նոր գացած փաստաբան մը՝ Ժան Զաքաքիս: Սպանութեան շարժա- ռիթը գաղտնի կը մնայ:

ՀՈՐԸ ԻՆԿԱԾ. — Զօրեքշաբթի օր, Գարթալի մօտ Թոստոթոցի Կարապետ բանջարապարտէզին հորին մէջ երեք հո- գի կ'իջնեն՝ ջուր հանելու եւ բանջա- րանոցը ջրելու համար: Երբ կը փորէին հողը՝ մէջտեղ ջուր հանելու համար, հողը կը փլի եւ Պարպա Քոչօ տակը մնալով կը մեռնի. իսկ միւս երկուքը կ'ազատին:

ԲԱՄԲԱԿԻ ՏԱԳՆԱՊԸ. — Մանչէսթը- րի մեր թղթակցէն հետեւեալ հեռա- գիրը ստացանք օգոստ. 25 թուով. - «Չինաստանէ մեծաքանակ խնդրանք եւ ապսպրանք եկած ըլլալուն, առջի օր սբօթը մէկէն 5.90էն 6.36 բենսի եւ քիչ վերջն ալ 6 ու կէս բենսի բարձրա- ցաւ: Մանածի եւ մանուֆաթուրայի գիները համեմատաբար վրայ դրին:

ՀԵՌԱԳԻՐ
ԻՐԻԿՈՒԱՆ
ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՎԻԵՆՆԱ 25 օգոստ. - Ճափոնցիներուն անընդհատ ռմբակոծութեան հետեւան- քով, Բորթ Արթիւրի կացութիւնը յու- սահատական կը նկատուի:

— Շանկայ ապաստանած ռուս մար- տանաւերը հաւանեցան զինաթափ ըլլալ:

—Չինացի Չօր. Մա Ճափոնցի սպա- ներու կողմէ կազմակերպուած բանակ մը կը կեդրոնացնէ Շանկայի եւ Քինչէուի միջեւ, երկաթուղին երկայնքը: Ճա- փոնցիները 20,000 զինուոր կը ղրկեն Լիաօ Եանկի արեւմտեան կողմը, Թա Չէշաօի եւ Ինքէուի ճամբով:

ՏՕՔԻՕ. — Ռիւթէր կ'իմանայ թէ ռուսական երկու թորփիլահալածներ երեքշաբթի իրիկուն ականներու զար- նուեցան Բորթ Արթիւրի բերնին մօտ: Երկու նաւերէն մեծը որ չորս ծխան ու- ներ, ընկղմեցաւ: Նաւերուն անունը եւ մարդու կորուստը յայտնի չէ դեռ:

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ, (Պաշտօնական). — Ծովակալ Ալեքսէյեւ Օգս. 24 թուա- կանով կը հեռագրէ Զարին. —Զօր. Ստէօ- սէլ Բորթ Արթիւրէն կը տեղեկագրէ Օգս. 19 թուով թէ այդ օրը, առտուն ժամը 4ին Ճափոնցիները յարձակում մը սկսան Օկլովայա լերան վրայ (Լուիզի ծոցին մօտ): Մինչեւ նոյն առտուն Գայլի լե- րան վրայ հաստատուած իրենց մարտկոցները բուռն ռմբակոծութիւն մը սկսան մեր հիւսիսային ճակատի ամ- րութիւններուն եւ արեւելեան բերդե- րուն մէկ մասին դէմ: Ճափոնցիները երամներ կը փորեն Լուչէնի եւ Լուի առջեւ եւ ամբողջ Լունհօյի հովտին մէջ:

ԼՈՆՏՈՆ. — Ռուսիոյ խնդրանքին վրայ, անգլ. կառավարութիւնը հրաման տուաւ երկու անգլ. յածանաւերուն՝ եր- թալ փնտռել՝ ռուսական «Սմոլէնսք» յածանաւը եւ անոր հաղորդել Կարմիր ծովու վերջին դէպքերուն առթիւ ռու- սական կառավարութեան տուած հրա- հանգները, այսինքն թէ պէտք է դադ- րի նաւեր խուզարկելէ եւ բռնելէ:

ՍԱՅԿՈՆ. — Ռուսական «Տիանա» յածանաւը, որ հոս հասաւ քանի մը օր առաջ, լուր կուտայ թէ երբ օգոստ. 10ին Բորթ Արթիւրէն դուրս ելաւ ռու- սական նաւաբաժնին միւս նաւերուն հետ, ճափոնական երկու ռումբերէ զար- նուեցաւ. ռումբերէն մէկը սուզամա- սէն վար զարկաւ, իսկ միւսը սպայ մը եւ երեք նաւաստի սպանեց, ինչպէս նաեւ 25 հոգի վիրաւորեց: «Տիանա» դէպի Շանթունկ ուղղուեցաւ, բայց ճափոնա- կան թորփիլանաւ մը իր վրայ յարձա- կած ըլլալով, ստիպուեցաւ ճամբան փոխել:

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ. — Պատերազ- մական նախարարութիւնը կը հաս- տատէ թէ զօրավար Քուրոբաթ- քին Լիաօ Եանկի մէջ 185,000 զինուոր ունի իր տրամադրութեան տակ: Կը ծանուցուի թէ Ռուսերը յարձակողական սկսած են:

—Ռուսական կառավարութիւնը ո- րոշած է միջնորդութեան ոեւէ առա- ջարկ չընդունիլ:

— Զարը օգոստ. 28ին Վարշաւիա պիտի երթայ, Մայր. Արեւելք գացող զինուորները աչքէ անցընելու համար:

ՀՌՈՄ. — Աժանս Սթէֆանի կ'ըսէ թէ ծովակալ Աքբրիլոֆ, Ծ. Արեւելքի ռուսական տորմիղին ընդհանուր հրա- մանատարը, պաշտօնանկ եղած է:

ԼՈՆՏՈՆ. — Հեռագիր մը կը ծա- նուցանէ թէ ռուսական երկու թորփի- լահալածները Բորթ Արթիւրի բերանը ականի մը զարնուելով ընկղմեցան:

—Չիֆուէն հեռագիր մը կը ծանու- ցանէ թէ Բորթ Արթիւր շարունակ կը ռմբակոծուի: Ճափոնցիները օրը 800է աւելի ռումբ կ'արձակեն քաղաքին վը- րայ: Ընդհանուր յարձակումը մօտալուտ է:

—Տօքիոյէն հասած լուրեր կը ծա- նուցանեն թէ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին Բորթ Արթիւրի անկումը տօնելու համար:

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ. — Ռուսական աղ- բիւրէ լուրեր կ'ըսեն թէ օգոստ. 10ի եւ 11ի նաւամարտին մէջ Թօկօ եւ Քամի- մուրա ծովակալներուն տորմիղները շատ կարեւոր վնասներ կրեցին, եւ թէ քա- նի մը նաւեր անգործածելի դարձան:

ԼՈՆՏՈՆ. — Ռիւթէր կ'իմանայ թէ օդերը չափուած ըլլալով, մօտերս շատ կարեւոր դէպքերու կը սպասուի:

ՉԻՖՈՒ. — Բորթ Արթիւրի վերջին յարձակման միջոցին Ճափոնցիները երկու բերդ գրաւեցին եւ իրենց մարտանա- ւերն ալ ռմբակոծեցին քաղաքը:

ԲԵՐԼԻՆ. — Բեդերսպուրկէն լուր կուտան թէ Ռուս կառավարութիւնը բա- նակցութիւններ կը կատարէ, Համ- պուրկ-Ամերիկա եւ Նորտ-Տայչէ Լոյտ ըն- կերութիւններէն ուրիշ երեք շոգենաւեր գնելու համար, զորս վերջէն յածանա- ւերի պիտի վերածէ:

ԼԻԱՕ-ԵԱՆԿ. — Այս տարի անձրեւ- ներու եղանակը սովորականէն շատ ուշ հասած ըլլալով, օդը ցրտել սկսած է Լիաօ-Եանկի մէջ եւ մեծ դժուարու- թիւններ կը քաշուին զինուորական գոր- ծողութեանց մէջ: Հակառակ երկու բա- նակներու յառաջապահներուն այնքան մօտաւորութեան, անկարելի է որ կա- րեւոր ընդհարում մը տեղի ունենայ ե- րեք շաբաթէն առաջ:

ԲԱՐԻԶ. - Բորթ Արթիւրի եւ Չի- ֆուի միջեւ անթել հեռագրով հաղոր- դակցութիւնը կանոնաւորելու համար, ռուսական հիւպատոսը կարգ մը առա- ջարկներ ըրաւ Չինական կառավարու- թեան: Եթէ բանակցութիւնները գո- հացուցիչ արդիւնք ունենան, Բորթ Արթիւրի հրամանատարը պիտի կրնայ Բեդերսպուրկի հետ հաղորդակցիլ Չի- ֆուի ռուսական հիւպատոսարանին մի- ջոցաւ, եւ այս կերպով կարելի պիտի ըլլայ լուր առնել պաշարուած բերդա- քաղաքէն:

ՎԻԵՆՆԱ. — Անգլիոյ եւ Աւստրիոյ միջեւ իրաւարարական դաշնագիր մը պիտի կնքուի սեպտեմբերի վերջերը:

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ. — Կը հաստատուի թէ Պալթիկի նաւաբաժինին այն մասը որուն մեկնումը ծանուցուեցաւ, կը բաղկանայ «Օրէլ», «Պորոտինօ», «Օսլա- պիա», «Ալեքսանտր Գ.», «Սուվարօֆ» զրահաւորներէն, «Նախիմօֆ», «Քորնի- լօֆ», «Դմիտրի», «Ազով», «Սվէթլա- նա», «Օլէգ» եւ «Տոնսքոյ» զրահապատ յածանաւերէն, 6 անզրահ եւ 8 պա- պանեալ յածանաւերէ եւ 30է աւելի թորփիլանաւերէ եւ թորփիլահալածներէ: Սակայն պաշտօնական լուր չկայ այս մասին:

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԼԻԱՕ ԵԱՆԿԻ ԱՌՋԵՒ

ԿՌԻՒԸ ՍԿՍԱԾ

ԲԱՐԻԶ, 26 Օգոստ. — Պետերսպուր- կէն կը հեռագրեն թէ յառաջապահներու խիստ բուռն կռիւ մը տեղի ունեցաւ Լիաօ Եանկէն 30 քիլոմեդր դէպի հա- րաւ: Ճափոնցիները մեծ կորուստներով ետ մղուեցան:

ԼՈՆՏՈՆ. — Պ. Պալֆուր ռուսական կառավարութեան բողոքեց թէ «Սմօ- լէնսք» կամաւոր շոգենաւը, որ ետ կան- չուած էր, Բարեյուսի կողմը գացեր է եւ նաւեր կը խուզարկէ. (Տես Արտաքին Լուրերը:

ԲԱՐԻԶ. - Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը լսուի թէ «Տօֆինի» ձեւով երեք ընդ- ծովեայ թորփիլանաւեր, որոնք Ֆրան- սայի մէջ շինուած են, Ռուսիա եւ ան- կէ երկաթուղիով Վլատիվոսթոք ղըր- կուեր են:

ԲԱՐԻԶ. - Ռուսական «Ուրալ» յա- ծանաւը խուզարկեց «Ազի» շոգենա- ւը, որ Կալկաթա կ'երթար:

—Ճափոնական ռումբերը մեծ վնաս կը պատճառեն Բորթ Արթիւրի մէջ:

— Բեդերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ հրաման տրուած է որ այն մարտանա- ւերը որոնք Բորթ Արթիւր կը գտնուին եւ չեն կրնար փախչիլ, զինաթափ ըլլան եւ ընկղմուին:

—Բորթ Արթիւրի վերջնական յար- ձակումը մօտալուտ է: Ճափոնական թնդանօթները կ'իյնան ռուսական գիր- քերու մեծ մասին վրայ եւ անընդհատ կը ռմբակոծեն քաղաքը:

— Զարը հրամայեց զինաթափ ընել «Ասքօլտ» եւ «Կրոզովոյ» մարտանա- ւերը:

ԼՈՆՏՈՆ. — Անգլիական կառավա- րութիւնը հաւանած ըլլալով ֆրանսական միջնորդութեան մը մասին յայտնուած կարծիքներուն, կ'ըսուի թէ երկու կա- ռավարութիւնները միւս տէրութիւննե- րուն խորհուրդ պիտի հարցնեն այս մա- սին:

—Ռուսերը նորէն ականներ դրին Բորթ Արթիւրի շրջականները:

—Նաւային շրջանակներու մէջ ամե- նաբուռն դժգոհութիւն կը տիրէ: Բա- րեյոսի կառավարութիւնը որոշեց չթո- ղուլ որ ռուսական նաւերը ածուխ առ- նեն իր իրաւասութեան տակ գտնուող նաւահանգիստներէն:

ԲԵՏԵՐՍԲՈՒՐԿ. — «Նովոյէ Վրէմիա» կ'ըսէ թէ Վլատիվոսթոքի նաւա- բաժինն եւ ծովակալ Քամիմուրայի տոր- միղին միջեւ մղուած վերջին կռիւը ներկայ պատերազմին ամէնէն բուռն նաւամարտն էր: Միայն «Ռօսիա» եւ «Կրոմպոյ» յածանաւերը 503 սպայ եւ նաւազ կորսնցուցին: (Կը յիշուի թէ «Րիւրիք» ալ ընկղմեցաւ, եւ իր 600է աւելի նաւազները Ճափոնցիներուն կող- մէ ազատուելով գերի տարուեցան: Ծ. Խ.)

ԲԱՐԻԶ. — Անհարկու հրդեհ մը ծագեցաւ Քորսիքայի արեւելեան ծո- վեզերքը:

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՓՈԽԱՌՈՒԱԼ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	93.28½
Ամենէն բարձր գինը	93.29½
Երէկուան վար գինը	93.23½

ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	Ֆր.	121.50
Երէկուան բարձր գինը		121.37½
» վար »		121.25
Քարաֆ	»	512.
Էժիբսիէն Բրէօր Ֆօնսէ Ա.	»	281½
» » » Բ.	»	266.
Լորիում	Ֆր.	49.50
Շիրքէթը Խայրիյէ	Լ.Օ.	30.
Պանք Նաս. Կրէտ.	Ֆր.	424.
Թրամվայ բաժնեթուղթ	Լ.Օ.	6.
» պարտաթուղթ	Ֆրս.	492
Թրանսվաալ	Ֆր.	90

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Ի ՓԱՆԿԱԼԹԻ
48ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Վարժարանս վերստին կը բացուի 1/14 սեպտ. 1904.

Վարժարանս ունի Արդի երկրորդական դպրոցներու (école secondaire moderne, Realschule) Ծրագիրը՝ միջավայրիս պիտոյից յարմարցուած.

ԼԵԶՈՒՆԵՐ. — Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն, Գերմաներէն, Անգլ.էն:

Գիտութիւններ. — Ուսողական, բնագիտական, բնապատմական, պատմական, (կ'աւանդուին Գաղղ. եւ Գերմ. լեզուներով):

Առեւտրական՝ Աշխարհագր. Թուաբան. Թղթակցութիւն (Գերմ. Գաղղ. Անգլիերէն):

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ. — Ներքին եւ արտաքին՝ 20 ուսուցիչներ պիտի դասախօսեն.

Նորամուտ աշակերտաց ընդունելութիւնն Օգոստ. 16էն կը սկսի.

7—20 ՎԱՐԻՉ

Հ. ԳԱԲՐԻԷԼ Ծ. Վ. ՄԷՆԷՎԻՇԵԱՆ

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՐՄԷԼ ՕՐԻԱՆԹԱԼ

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՆԻ ԵՒ ԳՕՆԵԱՔ

ՌԻՇՕՆ ՏԸ ՍԻՕՆԻ (ՊԱԼԵՍՏԻՆ) մեծ մառաններէն

Բարիզի ֆաքիւլտէին բրօֆէսէօր Ժ. ԲՈՒՇԷի, Պօրտօի գիտութեանց ֆաքիւլթէի բրօֆէսէօր ԿԱՅՕՆի, Համպուրկի քաղաքապետութեան երդուեալ քիմիագէտ Ս. ԷՆՕՓԻ Օռէօմի համալսարանին բրօֆէսէօր Ա. ՎԷՐԻԿՕի եւ ուրիշ նշանաւոր բրօֆէսէօրներու կատարած ստորոգութիւններէ հաստատուած է թէ մեր արտադրութիւնները

Ս. ԷՆՕՓԻ Օռէօմի համալսարանին բրօֆէսէօր Ա. ՎԷՐԻԿՕի եւ ուրիշ նշանաւոր բրօֆէսէօրներու կատարած ստորոգութիւններէ հաստատուած է թէ մեր արտադրութիւնները

Բնական են զօրացուցիչ եւ բուժիչ :=ԿՐ ՎԱՃԱՌՈՒԻ ԱՄԷՆ ԿՈՂՄ: Դրասենեակ եւ մթերանոց Ղալաթիոյ քարափը, Սիրէ Ֆրանսէզիթու 145-147:=ԷՔՍՊՈՐԹԻՆ վրայ պահանջել գործարանին վաճառանիշը:

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԻՐ. ՏԱՐԻՇՐՋԱՆ 1904-1905

Վարժարանիս Իր. տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ Սեպտեմբեր 1ին: Նորեկ աշակերտաց մուտքի քննութիւնները տեղի կ'ունենան 30 և 31ին, իսկ դասերը կանոնաւորապէս կը սկսին Սեպտեմբեր 1ին:

Վարժարանս, թոշակաւոր գնելորութիւն աշակերտներու ընդունելութեան համար, երկու տեսակ պայման ունի:

Ա. Պէտք վճարել

Մինանուագ մուտք 3 օսմ. լիրա, տարեկան 20 օսմ. լիրա. Արձակուրդի ատեն 1 օսմ. լիրա: Ամբողջ ծախսը կը վարժարանիս վրայ:

Բ. կամ Բ.

Առանց մուտքի 12 օսմ. լիրա տարեկան և 1 լիրա արձակուրդի ատեն պայմանաւ սակայն որ աշակերտաց ծնողք հոգան իրենց զանազան զգեստ, կօշիկ, կարկանդակ, դասագիրք եւ դպրոցական այլ պիտոյից, մահճակալ եւ անկողնոյ, ինչպէս նաեւ դեղօրէից ծախքը, իսկ վարժարանս տայ ճաշնդ եւ ասեստ եւ եւ հագուստ լուացքի, բժշկի ու բակնիքի ծախքերը:

Ծերակոյտ Թաղականները պարտին վճարել 6 օսմ. լիրա:

Մանրամասն տեղեկութեանց համար ծնողք կամ պաշտպանք կրնան դիմել ի Կ. Պոլիս, Ազգ. Պատրիարքարանը կամ ի Կարին վարժարանիս Տեսչութեան:

ՍԱՆԱՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆի

Կարին, 20 Յունիս 1904 5—1

ԲԱՂՋԱԳՈՑՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՆ

ՁԵՐՈՒ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Վարժարանը, իր 25ամեակին առթիւ վերակազմած նոր և լաւագոյն կարգադրութիւններով, կը բացուի Դշ. օր Սեպտ. 7ին (Ն. Տ.): Ամերիկական ուսուցիչներ մեծ մեղ մը կը բերեն բարեփոխելու Ծրագրին մէջ: Վարժարանին Ուսմանց Ընթացքը վեցամեայ է, 2 տարի Նախապատրաստական և 4 տարի ալ Վարժարանական կարգերու համար: Ուսուցչական Մարմինը կը բաղկանայ հմուտ և փորձառու ուսուցիչներէ, որոնց 5ը Փարիզեան ընթացասարներ են և 1ը՝ համալսարանական մը:

Առողջապահական տեսակէտվ Վարժարանին գիրքը անզգալական է: Իր յատուկ բժիշկը ամէն կը հսկէ աշակերտներուն առողջապահական վիճակին վրայ: Տնօրէնը և ուրիշ 5 գիշերօթիկ ուսուցիչներ, որոնք վարժարանին չէնքին մէկ կը բնակին, մօտէն կը հսկեն աշակերտներու վարք ու բարքին վրայ: Վարժարանին տարեթոշակն է 16 Օսմ. ոսկի, որուն կէսը Սեպտ. սկիզբը վճարելի է, եւ մինչ կէսը՝ Յունվ. վերջերը:

ՄԱՆՕԲ.—Կ. Պոլսէն եկող հին եւ նոր աշակերտներ կրնան կէս գնով հայտար-փաչէն երկթուղիով իր. սիրա գալ, դիմելով մինչեւ Օգոստոս 18/31 Պալըզէ-Հասան, Փրիգոր էֆ. Շահպազեանի: Վարժարանին նոր յայտագիրը առնելու համար դիմել պր. Ո. Ո. Բէյի, Պալըզէ-Հասան, Կ. Պոլիս: 12—9

ԳԱՍՔԳԻՒՂԻ Մէջ «Սուրհանդակ» օրաւուր ամէն ժամերուն կարելի է գտնել գազի ընկերութեան դիմացը գեղավաճառ Տրդատ էֆ. Գրիգորեանի խանութը: Ժամացոյցագործութիւն ուզողներն ալ կրնան յիշեալին դիմել:

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ (138

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

Դրամի Քօղին Տակ

ՎԷՊ

ՏԵՂԱԿԱՆ—ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԺԴ.

Մինաթեանները ալ, սովորաբար, ամէն մուտ Վերին Վոսփոր կ'երթային, Մեծաս Պրունըի առջեւը ծավեղերնու հակայ մարմանց մը զոր Ծակօրիկ ապա կառուցանել տուած էր, և որ գերբնէթ անհատապարելի ճոխութեամբ մը կը կահաւորուէր արդէն Մինաթեանի խնամքով:

Այդ տարին սակայն, տեղանաւորին ընտանիքը գիւղ չերթալ: Անոնկութեան ծանուցանելէն չորեքշաբթի առաջ իսկ, ան մէկ յանկարծահասութիւնը պրծած էր: Վերջին ձախողուածները բոլորովին խանգարած էին արդէն Մինաթեանի ծրագիրները: Ճարահատ կառան մը կը փնտռէր իրենց գայթող ապերուն համար, եւ ոչինչ կը գտնէր: Իրենց բարերութեան օրերուն այնքան արհամարհանքով վարուած էին ուրիշներու հետ, այնքան գոռոզ ու վէզ դիրք մը բռնած էին իրենց շուրջիններուն հանդէպ, որ ալ մէկուն կրնային դիմել՝ օգնութեան խնդրանք մը ընելու համար:

Սեղանաւորը մանաւանդ՝ ահաբեկած այն ամօթի ապագային՝ որ վազը միւս օր զինքը պիտի դիմէր վարի թաղիով մը, ընկճուած կը մնար. նոյնիսկ ոչինչ կ'ուզէր մտածել: Ամբողջ կեանքին մէջ ամէն անմոմթութիւն առնող այդ մարդը կը զարմանար որ չպիտի կրնայ դիմանալ անկութեան ամօթին, եւ յանախ նոյնիսկ կ'ուզար ապատարերներու խոպան կանչերուն մէջ:

—Սօֆրն... մտածեց իսկոյն Տիկին Մինաթեան, եւ արտօրնօք վար իջաւ: Սպասաւորներուն ձեռքը կին մը կը տապալէր Քէեւ, ու կ'ուզէր ճամբայ մը բանալով դէպի վեր խոյանալ, բայց Սօֆրն չէր, այլ ուրիշ կին մը, առանց նոյնիսկ մտածելու, վիւտ արձանի մը պէս մնար, Քէեւ զմայլելի գեղեցկութեամբ մը օժտուած:

Դիրկը նորածին զաւակ մը կար, եւ սպասաւորներուն հետ մաքառելով հանդերձ կը պահէր:

—Զգեցէ՛ք, Աստուծոյ սիրուն, խեղճ մայր մըն եմ, զաւկիս իրաւունքը կ'ուզեմ, ուրիշ ոչինչ...:

Տիկին Մինաթեան իսկոյն հասկցաւ խնդիրը: Զարհուրին էր, իրենց կարուհին, Արայի զոհը:

—Ախ, սիրկին, սիրկին, ձայնդ խեղճ կինը, դուք գոնէ խօսք հասկցուեցէք այս անբաններուն... զաւակ, զաւակ... ահեղ, կը բզճան զայն...

Բայց սիրկին Մինաթեան ինքն ալ իր վիշտը, ինքն ալ իր յանահատութիւնն ունէր, ու քնաւ արամադրուած չէր զայր ուրիշներու վրայ գերթալու: Ընդհակառակն շուրջը գտնուղ ամէն բան, նոյնիսկ անլուսնկ առարկաները իր ցաւին պատճառ կը նկատէր և կ'ուզէր փշրել զանոնք, կոտրել, ջարդել, գոնէ վրիժառութեան մը սփոփանքը վայելած ըլլալու համար:

Զարհուրին ճիշդ յարմար ատեն մը կը ներկայանար: Ձէ մի օր ան ալ իր դերը ունեցած էր իրենց փճացումը վճռող դէպքերուն մէջ:

Ցուրէ ամէն բանէ առաջ ալ մասնաւորապէս դէպի կարուհին յատնացաւ, եւ մէկ բռունցքը սեղմած, միւսով խեղճ կնոջ մազերը պրկած,

—Դո՛ւն ես հա՛, փօսթալ չուն, պիտի բզքեմ քեզ, գոռաց ահաւասիկ կրճտեցնելով:

Կարուհին՝ զաւկին փարած էր իսկոյն, եւ զայն կը սեղմէր կուրծքին վրայ:

Տիկին Մինաթեան ուժով մը ցընցեց անոր գլուխը, և միեւնոյն կատաղի չեչոով աւելցուց.

—Ինչո՞ւ եկար հոս, փօսթալ չուն, ինչ կ'ուզես մեզմէ, չբաւե՞ց, չբաւե՞ս:

—Թողե՛ք, սիրկին, մայր եմ, զաւակիս իրաւունքը պահանջելու եկած եմ..

Աւրալի յարաբերութեանց վերյուշս մը ուղղ այդ խօսքերը ա՛լ աւելի չեչեցին սիրկին Մինաթեանի կատաղութիւնը:

—Մայր ես, հա՞, ձայնդ՝ առանց Զարեհիի մազերը ձեռքէն ձգելու, բայց ինչո՞ւ ուրիշ մայրեր քեզի պէս ասոր անոր գաւազ ափ չեն առներ իրենց զաւկին իրաւունքը փնտռելու համար:

—Խարեցին զիս սիրկին, գթացէ՛ք իմ վրաս, խաբեցին զիս, եւ խաղդը նոյն ինքն ձեր զաւակն է, Արան է...

—Սո՛ւս, դու կը յանդգնիս զաւկիս անունը բերանդ առնելու, բո՛ղ չուն, պէտք է սատկեցնել քեզ... դո՛ւն ես այս գժբաղդութեան պատճառը, դո՛ն, կը լսե՞ս...

(Շարունակելի

ԱԶԳ. ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ազգ. կեդրոնական Վարժարանի իննամակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ վարժարանին նոր տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ Սեպտեմբեր 1ին: Ա. կարգը մանկ փափաքող աշակերտները կը հրաւիրուին ներկայանալ Ղալաթիոյ Յարդարարը ամէն օր մինչեւ ժամը 3ն կէս (Ը. Թ.), արձանագրուելու եւ ատոնելու համար մտից քննութեանց ծրագիրը: Գաս. Ուսուցմ. Յարդարը կողմէ վկայուած յրիաւաւարները առանց քննութեան կ'ընդունուին:

Մտից քննութիւնները պիտի կատարուին յառաջիկայ Օգոստ. 27 Սեպտեմբեր եւ 28՝ չորեքշ օրերը, ժամը 2ին (Ը. Թ.):

Իսկ կեդրոնական նախակրթարանի բացուելը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ Օգոստ. 23 Երկուշաբթի օր, հետեւաբար կը հրաւիրուին թէ հին և թէ նոր գալիք աշակերտները մինչեւ նոյն օր, ամէն առաւօտ երկայանալ Ղալաթիոյ Յարդարարը արձանագրուելու համար: 6—7

ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ Ի ԳԱՅՏԸ ԳԻՒՂ

ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԿԵՑԱՑ

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ ԵՐԿՍԷՌ

Կրդ տարեշրջան

Աշակերտաց վերամուտը տեղի պիտի ունենայ օրեա. 1 Դշ. օր, և յաջորդ օրն իսկ կանոնաւոր դասաւանդութիւնը պիտի սկսին: Բանակցութեան համար պէտք է դիմել առ տնօրէնն կամ առ տեսչուհին ի վարժարանն, ամէն օր կէս օրէ առաջ: Ըստ առաջնոյն, հայերէնէ, կրօնէ և գիտութիւններէ զատ՝ մեծ խնամով և խոհեմութեամբ պիտի ուսանդուին նաև ֆրանսերէն և անգլիերէն լեզուները ֆրանսացի եւ անգլիացի վարժուհիներէ, ձեռնէ, ինչպէս եւ ձայնական և գործնական (պատկան և ջութակ) եւ բժշկութիւն, ձեռագործ կար, ձեւ և ատանին անտեսութիւն: Դիւրութիւնը բոլ լաւ աննդատութեան և առողջ պահպանութեան, ինչպէս եւ ընդհանուր աշակերտաց բարեկրթութեան եւ բարուք նկարագրի կազմութեան մասնաւոր հոգածութիւն: Վարժարանին յայտագիրը փափաքողներուն կը ղրկուի:

Հիմնադիր-Տնօրէն

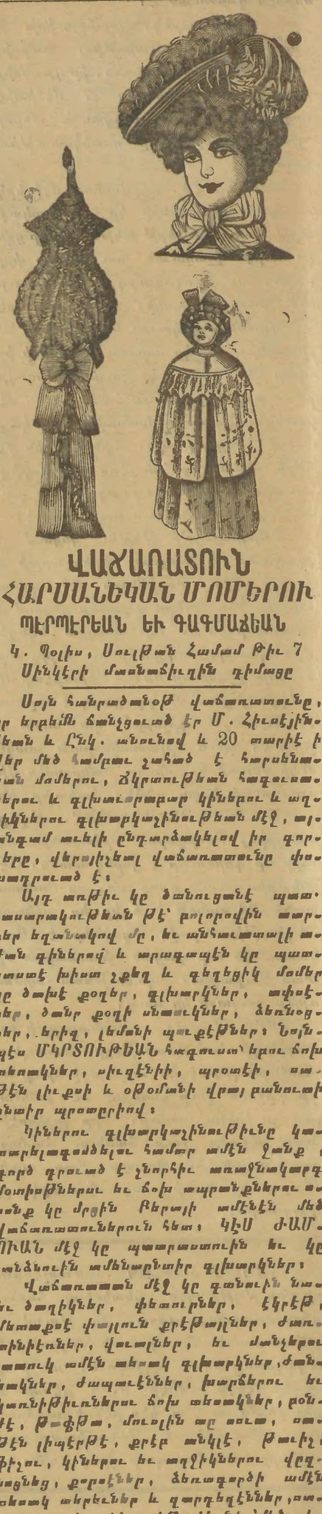
20—2 Ե. Գ. ՓԱԼԱԳԱՇԵԱՆ

ԶԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ

ՍԻԿԱՒՈՒԻ ԹՈՒՂԹ

ԹԻՒ 14 ԹԻԹԻՒՆ ԹԻՒ 14

Այս տիպարի Թուղթերը որոնք խոշոր նշանը կը կրեն, իրենց ընծր առկանութեան հետեւանօք մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալով, չատ մը կեղծերը երեւան ելած են, կեղծարարներու դէմ օրինական միջոցներ ձեռք առնուած են Թէեւ, բայց կը յանձնարարուի յորդոյ յաճախորդներուն ալ, որ մանաւանդ ստորագրութիւն ընեն նոյն Թուղթերու տակին, ինչպէս նաև Թութիւն կէօմրիւ ի Թիւ 14, մեր վաճառատան յատուկ վաճառնիչին, որովհետեւ ծխատիրներ ամանք ասելի օտակ չունին փափաքով, յաճախորդները կը խնդրեն, եւ մեր ընծր ու զուտ Թուղթին տեղ վար տեսակ և կեղծ Թուղթեր քրդել կ'ուզեսան: Ամէն պարագայի մէջ կրկին ու կրկին կը յանձնարարուի մասնաւորապէս ուշադրութիւն ընել խորհուրդ նշանին, և Թիւ 34 Թութիւն կէօմրիւկի պազատին վրայ իր վաճառատան վաճառանիշին: 78-71

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՄՈՄԵՐՈՒՆ

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ԵՒ ԳԱՖՄԱՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ Թիւ 7

Մինկէրի մանաճախուին դիմացը

Սոյն հանրածանօթ վաճառատունը, որ երեսին ճանչցուած էր Մ. Հիւսէյինեան և Ընկ. անունով ի 20 տարիէ ի վեր մեծ համբաւ չունած է հարեանական մասերու, ձկրտութեան հագուստներու և գլխաւորապէս կիներու և աղջկներու գլխարկչութեան մէջ, այժմ գտած ըլլալով իր գործերը, վերյուշեալ վաճառատունը փոխադրուած է:

Այդ առթիւ կը ծանուցանէ պատուական հաճախորդներուն թէ բոլորովին տարբեր եղանակով մը, եւ անհատապէս ամէն գիներով և արագապէս կը պատրաստէ խոտ չգեղ և գեղեցիկ մոդեր կը ծախէ գոլեր, գլխարկներ, ափեչներ, ծածր գոլի անասկներ, ձեռնոցներ, երիզ, լեմոնի պուգլիներ: Նոյնպէս ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆ հագուստ եղած ճոխ տեսակներ, սիւզէնի, պրօսէի, սաթէն լիւքի և օթոմանի վրայ բանուած ընտիր պրօդրիով:

Կիներու գլխարկչութիւնը կատարելագործելու համար ամէն չանք, գործ դրուած է չնորհիւ առաջնակարգ մօտիթներու եւ ճոխ ապրանքներու որոնք կը մրցին Բերայի ամէնէն մեծ վաճառատուներուն հետ: Կէմ ժամանակ մէջ կը պատրաստուին եւ կը յանձնուին ամենագեղեցիկ գլխարկներ:

Վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ ծաղիկներ, փետուրներ, էկրէթ, մետաքսէ փալուն քրէթաղիներ, ժամանիէներ, վուալներ, եւ մանկերու յատուկ ամէն տեսակ գլխարկներ, ծածկոցներ, ժապաւէններ, խարիերու եւ կամրիճներու ճոխ տեսակներ, ծոնժէ, թաֆթա, մուսլին եւ ասոնց, տարբէն լիպէրթէ, քրէթ անկէլ, Թաւիշ, ֆիլոտ, կիներու եւ աղջիկներու վերնոցներ, քորսէներ, ձեռագործի ամէն տեսակ սերեաներ և զարդեղէններ, տալոններու ծաղկեայ էթաժէռներ մեծ տեղեւներով պատրաստուած:

Դիմեցէք, եւ դ ուշ դուրս չգիտի եղէք: 50—17

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ "ՏՐՊՐԻՋ" "DUBRIDGE" ԳՈՐԾԱՐԱՆԻՆ ՔԱՐԻՒՂԱՇԱՐԺ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ (ՄՕԹԷՕՌ)

ԵՆ ԱՆԱՑՈՂԱԿԱՆԸ, ԵՆ ԳԻՄԱՑԿՈՒՆԸ ԵՒ ԻՆ ԱԺԱՆՆ ԵՒ

1ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 500 ՁԻՒ ՈՒԺՈՎ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ ԿԸ ՇԻՆՈՒԻՒՆ

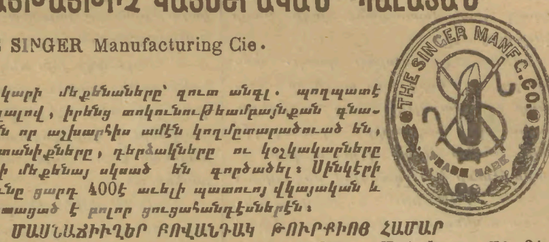
ԸՆԴՀ. ԴՕՐԵԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ.— Ղալաթիա, Քոմիւանճ, բիւր 51 40—11

ԼԱՄԶԱՐԻՏՋԻ ՕՐԻՔ ԵՒ ԸՆԴՆ.

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՑԹԱՑԹԻՂ ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER Manufacturing Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները՝ զուտ անգլ. պողպատէ չինուած ըլլալով, իրենց տեւողութեամբնին գնահատուած են որ ամերիկ ամէն կողմերուածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել: Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 4000է աւելի պատուոյ վկայական և չքագրեալ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն:

ՄԱՆՆԱՖԻՒՂԵՐ ԲՈՒԼԱՆԴԱԿ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՀԱՄԱՐ

Ընկերութեան ընդհանուր կեդրոնատեղին է Բերա, Մեծ-Փողոց Թիւ 34: կրկին՝ Սարգիս պէյ Տիւզեանի տունը:

Կեդրոնէն զբօսանալու համար վերի նշանին սալտրօրիան ընելու է:

ԲԵՐԱ(Շիտակ ճամբայ, Պօն-Մարշէի դիմաց Թիւ 343 և 343կրկին:
(Շիտակ ճամբայ, կալաթա Սէրայի Լիսէին դիմաց:
ՂԱԼԱԹԻԱ(Սինկէր խան Թիւնէլին եաքը:
(Թրամուէյի կայարանին դիմաց:
ՊՈՒԼԻՍ(Սուլթան Համամ Թիւ 2:
(Սուլթան Պայազիտ Թրամուէյի կայարանին դէմ Թիւ 13:
ՍԿԻՒՏԱՐ(Ջարչը Պօյու Թիւ 120:

10 2

ՖԷՆԻՔՍ ՕԹՐԻՇԻԷՆ

ԿԵՆԱՑ. ՀՐԴԵՒԻ, ԾՈՎՈՒ

ԿԱՑՍ. ԹԱԳ. ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄՏԱՏԵԱԼ ՎԻԵՆՆԱ, 1860ԻՆ

Գրասենեակ Հաճօբաչօ Խան, Թիւ 52, 53, 54, 55, 56

ԼԻԱԶՕՐ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՒԻՉ Գ. ՖԷՐԱՏԵԱՆ

Ֆէնիքս Օթրիշիէն Ընկերութեան կենաց ապահովագրութեան օրինակ մը. 35 տարեկան մէկը որ կուզէ ապահովագրուիլ Ֆէնիքս Օթրիշիէն ընկերութեան 20000 ֆր.ի և քանդրինգ տարուան համար, տարեկան 925.80 ֆրգ. պիտի վճարէ և պայմանաժամուն պիտի տանայ 31266 ֆրգ. հնդուն դրամ ամբողջովին: Իսկ եթէ մեռնի, զոր օրինակ 10 տարիէն, իր ժառանգորդները անմիջապէս պիտի տանան 21314.62 ֆր.:

Այս ամէն գումարները ԱՆՈՒԱՆԱԿԱՆ չեն, այլ ԻՐԱԿԱՆ, և Ֆէնիքս Օթրիշիէն ընկերութիւնն այս գումարներուն վճարումը կ'երաշխաւորուէր: 50 9

ՈՒԷՍԴՐՈՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎ. ԸՆԿ.

ՀԻՄՆԵԱԼ 1851ԻՆ

Հաւաքուած վնասներու գումարը	Անգլ. ոսկի	6,000,000
Պարապատ դրամ և տարեկան հասոյթ	» »	1,250,000
Վճարեալ դրամագլուխ	» »	410,000

Հրդեհներէն ծանօթ ֆիրմաներ և էյեն. ընկերութիւններ վճարել դրդեր է 100,000ն աւելի:

ՈՒԷՍԴՐՈՆ Ընկ. հրդեհի դէմ ապահովագրէ, վնասները տեղւոյն վրայ և ամենագէմ կը հատուցանէ:

Տնօրէն Թուրքիոյ գործակալութեան, ԳԱՒՌԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ Պօլիս, Սուլթան համամ Բաստէ Թաթըրճը օղլու:

Գեաւադ մէջ գործունեայ եւ պատասխանատու գործակալներ կը փնտռուին

ՄԱՆՕԲ.— Տեղւոյս էն ծանօթ Ֆրանս. եւ Գերմ. ընկերութեանց պատասխանատուքը իրենց հասոյթին հետ բաղդատմամբ 100%էն աւելի չէ, մինչդեռ «Ուէզդրոն»ինը 125% է, ինչ որ գերազանց երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ իր հրատարակած վրայ 50 16

ՏՓՐԴ. Ե. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Մասնագէտ բժիշկ, մօրթի, գաղտնական ախտ, այրերու և կիներու ծննդական գործարանների հիւանդութեանց

Ցիչեալ բժիշկը որ 15 տարի չարուչառ նաեւ պաշտօնավարած է Գաթեթմասիրի նահանգին հիւանդանոցներուն մէջ, որ վերջերս հիւանդութիւնները այնչափ տարածուած էին, եւ որ հինգ տարիէ չափ ալ Եւրոպայի այդ կարգի հիւանդութեանց յատուկ նշանաւոր հիւանդանոցներուն մէջ ուսումնասիրութիւններ կատարած եւ գործնական փորձեր կրած է, եւ այս կերպով նայն հիւանդութիւններու բուժման ամենավերջին մէթոտներուն մէջ ձեռնհասութիւն ձեռք բերած, այժմ հաստատուած է Բերա, Պէօյիւք Բարմաք գաբաւ, թիւ 10, եւ կէօրէն մինչեւ ժամը 11 կը գանուի Պահնէգաբաւ Բիւլիւքեան դեղարանը, ուր կը դարմանէ վերոյիշեալ հիւանդութիւնները, որչափ ալ հինցած ըլլան: 100—42

Ուրբաթ օրերը ձրի աղքատները:

ՀԱՃԻ ՇԱՀԻՆ

ՄԵՆՔ ՀԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆ պատրաստ և չափու վրայ հանդերձներու, կ. Պօլիս Սուլթան Համամ, Հալուաջը խանի մօտ, Թիւ 25:

Այս վաճառատան հիմնադիրն, Արտակ Մօսկեան, տարիներէ ի վեր, իր ուղղամտութեամբ յաճախորդներուն վստահութիւնը և համակրութիւնը գրաւած ըլլալով և փափաքելով իր գործառնութիւններուն աւելի ընդարձակել, իրեն ընկեր-եղբայր առած է Վահան Տամլամեան անուն փորձառու երիտասարդն: Երկու ընկերները պիտի աչքատեսն, պիտի ջանան իրենց բաղմաթիւ յաճախորդներու գոհունակութեանմամ ժամալ և իրենց նշանաբանն պիտի ըլլայ՝ ճշդապահութիւն և ազան ծախքի շատ ծախելու համար, ինչ որ ասկէ առաջ Արտակ Մօսկեանի ձեռքն էր: Վաճառատան մէջ հրապարակին վրայ նմանը չգտնուած վարպետ ծեղոյ մը միշտ ներկայ է և պաշտօն ունի հսկել թէ պատրաստ և թէ չամնապատած հանդերձներուն, և անոնց պատրաստութեան: Կը խնդրուի ազնիւ յաճախորդներէն չմոռնալ Հաճի Շահինն և յիշել թէ միայն այս անհատներն է որ ինքնօգնութեամբ վիճակուած է, Այլոյ պէրէքէ վէրսինի» գործնական գաղափարով:

Նոյեմբեր 1էն մինչեւ մայիս 1 վաճառատունն կիրակի օրերն բաց է, մէկ Թիւ 2 դրէ. տակորկութիւն չկայ:

ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԳ

Օսմ. կայս. դրամատան Բերայի ճիւղը փոքր խնայողութեանց դիւրութիւն ընծայելու նպատակաւ որոշած է ամսական մանանկի վճարումներով հաստատեալ վաճառումներ ընել յեսնագայ պարգեւատոր արժեթղթոց վրայ.—

Արեւ. Երկաթուղեաց արժեթուղթ
Եգիպտական Բրեակ Ծոնային արժ.
Ծոնական ազգային դրամատան »
Դաղ. Բօմմիւնալ եւ Ծոնիւէրսալ »
(Ամբողջ եւ քառորդ)
Դազ. Բրեակ Ծոնային արժեթուղթ
Վիլ ոը Բառիի արժ. (ամբողջ և քռ.)
Օսմ. կայս. դրամատունը վերոյիշեալ փոխառութիւնը ըստ ասեն պիտի պահանջէ իր յաճախորդէն օրեան գնով ծախսը առնուած արժեթղթոյն արժէքին մէկ քառորդին վճարումը:

Այս առաջին վճարումն ընդ յաճախորդք ձեր պիտի լինին գնուած արժեթղթոց ըստ ընկալագրի որ իրենց պիտի տրուի եւ ապ տրամադրուած պիտի ըլլան արժեթղթոց Թիւերը, վերելով միանգամայն կարգնները, ինչպես եւ վիճակահանութեամբ վաստակելիք գումարներու հաւոյքները:

Վերյիշեալ արժեթուղթք իբր գրաւ պիտի մնան Օսմ. կայս. դրամատան քով, մինչ ի վճարումն փոխառութեան գումարին եւ ապա պահանջ եալ ազատին:

Ի վերոյ նշանակեալ ինչէս եւ այլ նոյն օրինակ արժեթղթեր, Օսմ. կայս. Բերայի ճիւղը միշտ ի պատրաստ գտնուելով, հաստակատ Թիւնը կրնայ ուզած ժամանակ գնել զայնս Թէ՛ կանխիկ եւ Թէ՛ ըստ յայտարարեալ ամսական մանանկի վճարման:

20—14